20252 ~~20~~ 2.50
Artemovsky, Ulasovsky

40467
II

НАРОДНИ
УКРАІНСКІ ПІСНІ
ЗЪ ГОЛОСОМЪ
(50 ПІСЕНЬ и 5 ДОДАТКІВЪ).

ЗІБРАНИ, СПОРЯЖЕНИ И ВЫДАНИ

Олексіемъ Улакъ Артемовскымъ.

ВЫПУСКЪ ПЕРШЫЙ.

.... V jižni Rusi zmáhá se píseň lyrická
v podivuhodné kráse a bujnosti (slovník naučný
Rieger—a p. 391).
Hlavní vêcí pri pisni jest nápêv (ibidem 390)

Въ Киіві.
Въ книгопечатні Е. Федорова.
1868 року.

16539.
53

ОГОЛОВЛЕНЬЕ.

Fa 10 1
II

	Стрян.
Предисловіе	4.
1. А а, а а, люлі	16.
2. Ой ходыть сонъ коло віконъ	—
3. А въ неділю рано по раненьку	17.
4. Соловейку маленькый	18.
5. Гуляця гуде	19.
6. Шырокая й улыченька	20.
7. Джыгунъ	—
8. Тыхо, тыхо Дунай воду несе	21.
9. Ой зъ за горы курно та дымно	22.
10. Посадочку хожу я, хожу.	—
11. Дощыкъ	23.
12. Ой послала мене маты	—
13. Ой сама я на чужыні	24.
14 Ой спать мені не хочеця	—
15. Туманъ туманъ по долыні	25.
16. Часъ до дому, часъ	—
17. Ой у полі озерце	26.
18. Ой послала мене маты	27.
19. Ой піду я до млына	—
20 Посію шалвію	28.
21. Ой ізъ за горы та буйный вітеръ віе	—
22. Гыля, гыля, сіры гусы	29.
23. Колыбъ мені, господы	—
24. Доломъ, доломъ-долыною	30.
25. Чоботы	—
26. Жыла вдова на Подолі	31.
27. Ой вербо, вербо	32.
28. Отъ Киёва до Лубенъ	—
29. Хусточко жъ моя, (дуэтъ; додатокъ 1-й)	33.
30. Ой матусю, та не гай мене	34.
31. Продавъ батько	35.
32. Ой, по горі по горі	—
33. Та не жаль мені на галоньку	—
34. Ой не спыця, не лежыця	37.
35. Ой не шумы, луже	—
36. Чомъ дубъ не зеленый	—
37. Хвалылыся гайдамакы	38.
38. Ой ты, брате, ты Мусію	39.
39. Ой гукъ маты, гукъ	—
40. Ой підъ лісомъ та підъ Лыбыдыномъ	40.
41. Ой ковалю	—
42. Ой я зъ роду чумакую	41.
43. Ой чумаче, чумаче	42.
44. Гомінъ, гомінъ	43.
45. Ой на горі та женці жнуть	—
46. Ой бре море, бре	44.
47. Ой у лузі тай иры берызі	45.
48. Добре було жыты	—
49. И по той бікъ гора	46.
50. Та не журь мене, моя маты	47.
51. Ой любывъ та кохавъ	—
52. Скажы мені правду (дуэтъ; 2-й додатокъ)	48.
53. Ой на дворѣ вечаръ вечарѣя (додатокъ 3-й)	49.
54. Охъ ты, зорька мая (додатокъ 4-й)	—
55. Туманъ, туманъ на синему морю (додатокъ 5-й)	50.

УКРАІНСКІ НАРОДНИ ПІСНІ

ЗЪ ГОЛОСАМЫ.

НАРОДНИ

УКРАЇНСКІ ПІСНІ

ЗЪ ГОЛОСОМЪ

(50 ПІСЕНЬ и 5 ДОДАТКІВЪ).

ЗІБРАНИ, СПОРЯЖЕНИ И ВЫДАНИ

Олексіемъ Гулакъ Артемовскымъ.

.... V jižni Rusi zmáhá se píseň lyrická v podivuhodné kráse a bujnosti (slovník naućny Rieger—a p. 391).
Hlavní vêcí pri pisni jest nápêv (ibidem 390).

BIBLIOTEKA CZARTORYSKICH

Въ Кіиві.
Въ книгопечатні Е. Федо'рова.
1868 року.

40467/II

Дозволено цензурой. Кіевъ, 1868 года мая 7 дня.

BIBLIOTEKA
CZARTORYSKICH

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Возникновеніе вопроса о важности значенія произведеній народнаго творчества для объясненія нравственной (понимая это слово въ обширномъ смыслѣ) физіогноміи, исторической судьбы народностей славянскаго племени принадлежитъ не давнему прошедшему. Такъ называемыя обыкновенно—освободительныя идеи 18-го столѣтія, помимо многихъ злоупотребленій ими въ другихъ случаяхъ, благодѣтельно повліявшія на славянъ, пробудивъ въ нихъ нѣкоторое сознаніе племеннаго единства и важности значенія памятниковъ внутренней духовной народной жизни, — были едва ли не первымъ сознательнымъ моментомъ, обусловившимъ признаніе смысла за упомянутымъ вопросомъ, хотя нельзя отрицать, что сознаніе важности значенія чисто народныхъ произведеній по временамъ изрѣдка проглядывало еще и прежде на Руси. Нѣтъ надобности распространяться о томъ, что вопросъ этотъ въ настоящее время окончательно рѣшенъ въ положительную сторону.

Съ полученіемъ этнографіей (вслѣдствіе измѣненія понятій о содержаніи исторической науки) около средины 1-й половины настоящаго столѣтія нѣкотораго права гражданства въ ряду другихъ родственныхъ съ ней наукъ, многіе ученые спеціалисты и дилетанты усердно занялись собираніемъ и изученіемъ чисто народныхъ памятниковъ исторической жизни славянскихъ народностей. А такъ какъ «область народныхъ идей, которыхъ отголоскомъ и даже выраженіемъ служитъ поэзія, по справедливому замѣчанію очерковъ славянскихъ литературъ Пыпина, можетъ быть уяснена по преимуществу народною пѣснію»; то нисколько не удивительно, что эта

форма народнаго творчества по преимуществу обратила на себя вниманіе и возбудила ревностные поиски собирателей этого предмета. Честь иниціативы этого важнаго въ интересахъ славянскихъ народностей дѣла принадлежитъ нѣмцу Гердеру. Своимъ лестнымъ отзывомъ о славянской поэзіи и указаніемъ на важное ея значеніе въ нѣкоторыхъ отношеніяхъ онъ возбудилъ въ Чехахъ не удержимый энтузіазмъ къ дѣлу собиранія этого рода этнографическаго матеріала. Отъ Чеховъ эта sui generis манія перешла и на другія славянскія народности. Сербы, Великороссы, Малороссы и др. усердно занялись собираніемъ народныхъ пѣсень, особенно въ 30-хъ—50-хъ годахъ. Энергія, съ которой преслѣдовалось это предпріятіе, не пропала даромъ: слѣдствіемъ ея было не жданное богатство собраннаго матеріала. Не смотря на относительную недавность этого занятія, на массу препятствій, лежавшихъ на пути стремленій въ этомъ дѣлѣ, особенно со стороны матеріальной, многія славянскія народности уже теперь могутъ хвалиться собраніями произведеній чисто народнаго творчества предъ другими народами Европы. Особенно не безъизвѣстенъ Европѣ Сербскій народный эпосъ.—Но всѣ почти собиратели разсматриваемаго предмета того мнѣнія, что «собранное въ необъятной пучинѣ произведеній творчества народнаго духа есть только, по выраженію нѣсколько гиперболическому, капля въ морѣ», или говоря проще: существующія въ печати собранія произведеній народной поэзіи сравнительно съ существующимъ въ дѣйствительности, въ памяти, сознаніи народномъ составляетъ только незначительную долю. Это извѣстно каждому, кто сколько нибудь занимлся собираніемъ народныхъ пѣсень и подобн., особенно въ мѣстахъ историческихъ центровъ и вдали отъ промышленныхъ и фабричныхъ центровъ. Многое изъ *собраннаго даже* матеріала, къ сожалѣнію, находится въ рукописяхъ цѣлые десятки лѣтъ.

Но и то, что уже извѣстно въ печати, значительно подняло, такъ сказать, уровень нашихъ знаній характера, міросозерцанія, жизни, исторіи славянскихъ народностей, во многихъ случаяхъ сбросило то покрывало, которымъ заслонялись отъ глазъ наблюдателя лица и событія. Конечно, нельзя отрицать, что многое въ области произведеній народнаго творчества погибло на всегда, оставивъ по себѣ обломки и намеки на когда-то существовавшее цѣлое; а многое, можетъ быть,

даже безслѣдно для насъ кануло въ символическую Лету всесокрушающаго, неразборчиваго времени. Но если и то, что теперь еще сохраняется въ народной памяти, въ народномъ сознаніи,—будетъ сохранено отъ забвенія; то и то во всякомъ случаѣ достаточно для того, чтобы измѣнить многое въ существующихъ доселѣ взглядахъ на исторію славянскаго племени, какъ на исторію какой-то косной, хотя и одушевленной массы, которая будто-бы мало способна участвовать въ общечеловѣческомъ прогрессѣ, всегда почти тормозя его полетъ къ лучшему, къ совершеннѣйшему; существующій въ народной памяти, въ народномъ сознаніи славянскихъ націй матеріалъ воззрѣнія на предметы, лица и дѣйствія приводитъ насъ къ уясненію объективныхъ, внѣшнихъ стимуловъ разъединенія коллективнаго цѣлаго организма славянскаго міра на мелкія собирательныя единицы, разъединенія, обусловившаго донынѣшнюю историческую судьбу славянскихъ народностей, и—пробудившееся сознаніе племеннаго ихъ единства, пока ограничивающееся исключительными явленіями литературы и жизни, проведетъ въ общество, въ массу. — Нельзя не отдать справедливости нѣмцу Гердеру, который, по словамъ Чешскаго научнаго словаря Ригера, первый обратилъ вниманіе ученыхъ славянскихъ на важное значеніе, между прочимъ, народныхъ пѣсень. Нельзя также не вспомнить здѣсь, хоть кратко, о тѣхъ лицахъ, которыя много потрудились на не совсѣмъ легкомъ поприщѣ собиранія народныхъ пѣсень. Какъ особенные дѣятели съ этой стороны, извѣстны у разныхъ славянскихъ народовъ слѣдующія лица:

1) У Чеховъ, Моравовъ и Словаковъ: Челяковскій, Янъ Благословъ, Колляръ, Лянгнеръ, Камаритъ, Шафарикъ, Сушиль, Эрбенъ; 2) у Хорутанъ и Краинцевъ—Космеличъ, Станко Вразъ; 3) у Сербовъ: первый обратилъ вниманіе Сербовъ на особенное достоинство ихъ народной поэзіи ученый путешественникъ итальянскій аббатъ Фортисъ; за нимъ слѣдовали: Стеванъ Вукъ Караджичъ, Юкичъ, Герцоговацъ; 4) у Черногорцовъ: Чубра Чайковичъ; 5) у Болгаръ: Богоевъ, Венелинъ, Ивановичъ, Катрановъ, Верковичъ, братья Миладановцы; 6) у Поляковъ: Ходаковскій, Вацлавъ зъ Олеська, Жигота Паули, Туровскій и пр.; даже «маленькій, истлѣвающій» Лужицкій народецъ славянскій имѣлъ собирателей и издателей своихъ пѣсень въ лицѣ Гаупта, Смолера. Но «сколько Славянскій Народъ

вообще превосходитъ прочіи народы способностію и природнымъ расположеніемъ къ поэзіи и пѣснопѣнію, говоритъ одинъ Галицкій писатель, столько превосходитъ въ этомъ отношеніи Русское племя другія славянскіи племена (Галицк. Зоря на 1860 годъ 486 стр.). И дѣйствительно, даже Бѣлорусская народность, самая безцвѣтная въ исторіи славянъ единица, обладаетъ безчисленнымъ запасомъ, какъ показываютъ послѣднія изслѣдованія этнографовъ, этнографическаго матерьяла, особенно же у нихъ многочисленны пѣсни. Къ сожалѣнію, до послѣдняго времени въ литературѣ встрѣчалось не болѣе 3-хъ собраній Бѣлорусскихъ пѣсень, и то на польскомъ языкѣ. Только въ послѣднее время въ Вильно этнографическая коммисія издала 1-й выпускъ бѣлорусскихъ народныхъ пѣсень; къ сожалѣнію въ Кіевѣ не приходилось встрѣчать его, чтобъ сказать что нибудь о его достоинствахъ. Великорусская народность, особенно въ послѣднее время обладаетъ большими и прекрасными собраніями какъ вообще этнографическаго матерьяла, такъ и вчастности— народныхъ пѣсень. Болѣе извѣстны, какъ собиратели народныхъ пѣсень, слѣд. лица: Кирша Даниловъ (Древнія Россійскія стихотворенія. Изд. 2-е 1818 съ напѣвами), Сахаровъ, Кирѣевскіе, Рыбниковъ, Якушкинъ, Кохановская, Безсоновъ.

Что касается собраній малорусскихъ народныхъ пѣсень, то можно сказать, нисколько не опасаясь быть обвиненнымъ въ гиперболической авксизѣ ихъ богатства, что народная малорусская литература едва ли уступитъ въ этомъ отношеніи другимъ славянскимъ литературамъ. И не удивительно впрочемъ: народныя малорусскія пѣсни, особенно лирическія, по единодушному отзыву сторонникъ знатоковъ этого предмета, особенно Чеховъ, заключаютъ въ себѣ не отъемлемыя достоинства.—«По развитію своей народной поэзіи,— сказано въ очеркахъ славянскихъ литературъ Пыпина, Малороссіяне занимаютъ одно изъ первыхъ мѣстъ между славянскими народностями; а малорусская пѣсня представляетъ одно изъ замѣчательнѣйшихъ явленій во всей славянской народной поэзіи». «Я страстно люблю народныя пѣсни, особенно—малорусскія, говоритъ Жемчужниковъ; онѣ въ своихъ словахъ и музыкѣ, взятыхъ вмѣстѣ, полны чувства, мысли и необыкновенной при томъ простоты. Нѣтъ въ нихъ лишняго слова, нѣтъ лишней ноты. Это самородки, изъ которыхъ

можетъ черпать самый высокій талантъ»—(Записк. Кулиша о Южн. Руси). Почти особенность южнорусской народной поэзіи составляетъ то явленіе, что «даже, какъ справедливо замѣчаетъ въ своей, богатой анализомъ, характеристикѣ малорусской народной пѣсни проф. Костомаровъ, матеріальная сторона любви въ шуточныхъ пѣсняхъ изображается съ тою анакреонтическою граціей, которая скрадываетъ тривіальность и самую чувственность одухотворяетъ, облагораживаетъ.... Женщина въ малорусской (чисто народной) поэзіи до того духовно прекрасна, что и въ самомъ своемъ паденіи высказываетъ поэтически свою чистую натуру и стыдится своего униженія... Въ пѣсняхъ игрывыхъ и шуточныхъ вырабатывается прелесть слова н выраженія, доходящая до истинной художественности: отдыхающая человѣческая природа не довольствуется простой забавой, но сознаетъ потребность дать ей изящную форму, не только развлекающую, но и возвышающую душу; веселье хочетъ обнять ее стихіями прекраснаго, освятить мыслію». Не удивительно, поэтому, что собиратели малорусскихъ народныхъ пѣсень, при всей скудости матеріальныхъ средствъ и другихъ препятствіяхъ успѣли собрать въ незначительный срокъ времени (съ 1819 года) огромное количество, по крайней мѣрѣ, въ текстѣ, пѣсень, кромѣ другаго этнографическаго матерьяла. Пѣсни малорусскія сами въ себѣ заключаютъ не преодолимую привлекательность и возбуждаютъ ко всякому труду надъ ними.

На сколько мнѣ извѣстно, теперь уже существуетъ неменѣе 50 собраній южнорусскихъ народныхъ пѣсень, въ которыхъ заключено до 10,000 пѣсень, считая въ томъ числѣ и варіанты *).

---

*) Сборники, заключающіе въ себѣ южнорусскія пѣсни суть слѣдующіе:

1. Въ 1777 году нѣкто Григорій Калиновскій издалъ въ С.-Петербургѣ »описаніе свадебныхъ украинскихъ простонародныхъ обрядовъ« и пр. (перепечатанное въ 1854 г. въ »Архивѣ историко-юридическихъ свѣденій о Россіи« Калачова кн. 2-я. Въ этомъ описаніи, помнится, приведены обрядовыя пѣсни.

2. Въ изданномъ въ 1790 году великорусскомъ пѣсенникѣ »Молодчикъ« помѣщены десятка полтора и малорусскихъ пѣсень.

3. Въ »сборникѣ сказокъ русскихъ« 1818 года козака Кирши Данилова помѣщены и сказочныя малорусскія пѣсни.

Что же касается голосовъ пѣсень, то, къ сожалѣнію, Малорусская литература народная въ этомъ отношеніи далеко отстала отъ Чешской: у Чеховъ, напр., сборникъ Моравскихъ народныхъ пѣсень Су-

---

4. Кромѣ этихъ изданій, малорусскія пѣсни попадали и во многія другія изданія вначалѣ настоящаго, также какъ и вконцѣ прошлаго столѣтій. Но спеціальнаго собранія этихъ пѣсень не было до 1819 года. Только въ этомъ году впервые напечатанъ былъ въ С.-Петербургѣ »опытъ собранія малороссійскихъ пѣсень« князя Цертелева.

5. Въ 1822 году проф. Льв. унив. Карлъ Гиттнеръ въ изданіи своемъ der Pilger vom Lemberg помѣстилъ и 2 южнорусскія пѣсни съ музыкой. Сколько помнится, это первое явленіе печатанія голосовъ малорусскихъ пѣсень. Рукописныхъ сборниковъ голосовъ южнорусскихъ пѣсень мнѣ приходилось видѣть нѣсколько. Большею частію онѣ остались отъ управлявшихъ хорами и оркестрами крупныхъ малороссійскихъ пановъ въ концѣ прошлаго и въ началѣ нынѣшняго столѣтій. Но въ печати до сейчасъ упомянутаго случая не приходилось встрѣчать голосовъ малорусскихъ народныхъ пѣсень.

6. Въ трехтомномъ изданіи Чешскаго ученаго Челяковскаго »Slovanskié národni pjsné« 1822—27 г.г. помѣщены между прочимъ и малорусскія пѣсни-народныя (Прага).

7. Въ «Pielgrzym-ѣ Lwowsk-омъ Мауса 1823 г.» многозаслуженный и самый ученый писатель Галицкой Руси« Денисъ Зубрицкій помѣстилъ двѣ русскія пѣсни съ музыкой (Львовъ).

8. Около этого времени, польскій ученый Ходаковскій издалъ этнографическій сборникъ, въ которомъ между прочимъ помѣщены и малорусскія пѣсни, изъ которыхъ нѣкоторыя были перепечатаны впослѣдствіи въ »Вѣстникѣ Европы« (1829 г. № 7).

9. Въ 1824 году въ 11-мъ № »Украинскаго журн.« Л. С. помѣстилъ статью »Тройцынъ день, или Русальная недѣля,« а въ № 12-мъ— »Иванъ Купало,« гдѣ, помнится, приведены и народныя обрядовыя пѣсни.

10. Въ 1827 г. проф. Максимовичъ издалъ въ Москвѣ сборникъ »малорусскихъ пѣсень« (130) съ предисловіемъ, въ которомъ, по словамъ одного знатока этого предмета, »в. основательно толковалъ о природѣ и формѣ народныхъ пѣсень«.

11. Въ томъ же году Иванъ Кулжинскій издалъ книжёнку »Малороссійская деревня«, въ которой между прочимъ помѣщены около десятка народныхъ пѣсень (Москва).

12. Въ 1831 г. въ Харьковѣ издалъ »Украин. Альманахъ«, гдѣ помѣщены 2 думы и 9 народн. пѣсень. а

13. въ Москвѣ Маркевичъ издалъ »Украинск. мелодіи«.

14. Въ 1833 году Вацлавъ зъ Олеська (Залѣсскій), бывшій впослѣдствіи губернаторомъ Галиціи (въ 1848 г.), издалъ сборникъ польскихъ и русскихъ пѣсень; послѣднія (591)—съ музыкой, доставленной артистомъ Липинскимъ.

15. Въ томъ же году, еще бывши студентомъ, извѣстный впослѣдствіи русскій ученный Срезневскій началъ издавать въ Харьковѣ свой

шиля (изд. 1853—60 гг.) заключаетъ въ себѣ около 2000 пѣсень съ голосами; а въ сборникѣ «Чешскихъ простонародныхъ пѣсень» (изд. 1862—64 гг.) Кароля Яроміра Эрбена изъ 2000 почти пѣсень

сборникъ, »Запорожская старина«, въ которомъ помѣщены были и южнорусскія думы и пѣсни.

16. Въ 1834 году уже извѣстный намъ проф. Максимовичъ издалъ другой сборникъ въ Москвѣ—»Украинскія народныя пѣсни« (115 мужескихъ пѣсень) съ предисловіемъ и замѣчаніями о правописаніи и словопроизношеніи.

17. На основаніи сказаннаго въ предисловіи сейчасъ упомянутаго сборника пѣсень, можно думать, что въ томъ же году была выпущена въ свѣтъ тѣмъ же собирателемъ первая тетрадь голосовъ малороссійскихъ пѣсень съ фортепьяннымъ аккомпаниментомъ аранжировки Алябьева (25 пѣсень).

18. Въ »Украинской лѣтописи« 1835 года, изданной Срезневскимъ въ Харьковѣ, помѣщены отрывки думъ и пѣсень.

19. Въ томъ же году въ Перемышлѣ Галицкомъ издана была книжонка »Русское весѣлье« Лозинскимъ (галицк. священникъ). Въ ней помѣщены обрядовыя свадебныя пѣсни.

20. Въ 1836 году въ Петербургѣ изданы были анонимнымъ собирателемъ (Лукашевичемъ) »малорусскія и червонорусскія народныя думы и пѣсни«. Въ этомъ изданіи помѣщена замѣчательная дума о Самойлѣ Кишкѣ, которая по выраженіи одного галицкаго этнографа, »по числу стиховъ (355), по подробности разсказа и истинно гомерическому описанію предмета, превосходитъ всѣ другія произведенія народной поэзіи этого рода, и составляетъ, такъ сказать, особенную эпопею«.

21 Въ 1837 году въ Будинѣ (въ Венгріи) тамошніе русины издали »Днѣстровскую Русалку«. Въ этомъ сборникѣ помѣщены и народныя думы и пѣсни.

22. Въ томъ же году въ Москвѣ К. Тополя издалъ небольшой сборникъ »Чары«, въ который включилъ и десятка два южнорусскихъ пѣсень.

23. Оставляя въ сторонѣ изданіе »сказаніе русскаго народа« Сахорова, какъ не представляющее ничего новаго относительно преслѣдуемаго нами предмета, мы перейдемъ къ сборнику малорусскихъ думъ и пѣсень, изданному въ слѣдующемъ, т. е. 1839 году въ Галиціи. Это именно сборникъ Жигота Паули въ 2-хъ томахъ съ 659-ю пѣснями. Хотя этотъ сборникъ и не чуждъ большихъ недостатковъ, особенно заключающихся въ томъ, какъ справедливо замѣтилъ г. Цыбыкъ, что »собиратель, не знаючи основательно русскаго языка, испортилъ инде слова и потратилъ смыслъ содержанія«; но онъ составляетъ уже значительный шагъ впередъ противъ сборника Вацлава зъ Олеська. Очень многое изъ этого сборника было перепечатано въ »отечественныхъ запискахъ« (1840 г. XV.) съ примѣчаніями Елецкаго.

24. Въ изданіи Могилы »думки, пісні та ще де що« 1839 года помѣщены, сколько помнится, и народныя пѣсни (Харьков.).

болѣе $^1/_2$ имѣютъ голоса. Ничего подобнаго нѣтъ у насъ. Между тѣмъ голоса малорусскихъ народныхъ пѣсень представляютъ весьма важное значеніе съ 2 хъ сторонъ: 1) музыка малорусскихъ пѣсень по

---

25. Въ 1840 г. уже упомянутый нами г. Срезневскій издалъ историческую монографію »Козаки—гайдамаки уніатской войны 1595—1654 года, гдѣ приведены пѣсни и думы о Лободѣ и пр».

26. Въ томъ же году нѣкто Пассекъ (извѣстенъ прежде подъ псевдонимомъ Вадима) въ сборникѣ »малороссійскихъ сказокъ« помѣстимъ и нѣсколько народн. пѣсень.

27. Въ »Ластовкѣ«, изданной въ томъ же году Гребенской (помѣ между прочимъ и народныя малорусскія пѣсни, собранныя Шереперою С.-П. Б.

28. Въ статьѣ »Веснянки« въ V книгѣ »Очерковъ Россіи«, издан. Пассекомъ, помѣщены 15-ть пѣсень народныхъ.

29. Во 2-мъ выпускѣ альманаха »Молодыкъ« 1843 года помѣщены 4 думы и 20 свадебныхъ пѣсень.

30. Въ изданіи Іосифа Туровскаго »dodatek do zbiorów pisni ludu polskiego a Ruskiego« 1846 г. въ Львовѣ— помѣщено около 50 народн. галицкихъ пѣсень, найболѣе изъ Санацкаго округа.

31. Въ 1849 г. Максимовичъ издалъ 1-й выпускъ предположеннаго очень обширнаго »сборника украинскихъ пѣсень«. Къ сожалѣнію, остальные выпуски не вышли еще до настоящаго времени.

О »Перемышльскомъ сборничкѣ« народныхъ пѣсень, вышедшемъ въ 1850 году 2-мя изданіями, я упоминаю только вскользь, такъ какъ въ немъ помѣщены пѣсни, почти безъ исключенія заимствованныя изъ разныхъ прежнихъ сборниковъ.

32. Въ »памятникахъ и образцахъ народнаго языка и слова«, изд. II отдѣл. Акад. Наукъ 1853. г. кн. 2-я помѣщены 4 старинныя малорусскія думы, записанныя Афанасьевымъ.

33. Въ 1854 году проф. Метлинскій издалъ большой (болѣе 800 пѣсень) сборникъ народныхъ пѣсень и думъ съ предисловіемъ и наставленіемъ Бѣлозерскаго: какъ собирать и записывать народныя пѣсни.

34. Въ 1856—57 г.г. изданы »записки о Южной Руси« Кулиша, гдѣ между другимъ прекраснымъ этнографическимъ матерьяломъ помѣщены думы и пѣсни; особенно (съ точки зрѣнія нашего предмета) заслуживаютъ вниманія, помѣщенныя во 2-й книгѣ упомянутаго изданія 25-ть народныхъ пѣсень съ голосами и фортепьяннымъ аккомпаниментомъ аранжировки Маркевича. Но кажется, онѣ были уже прежде изданы.

35. Въ 1857 году Куцый (псевдонимъ) издалъ въ Москвѣ сборникъ подъ названіемъ »Ужинокъ рідного поля«, въ которомъ, помимо его крайней оригинальности, есть много хорошихъ пѣсень народныхъ; предисловіе заслуживаетъ серьознаго вниманія.

36. Въ томъ же году вышла въ Кіевѣ 1-я тетрадь »южнорусскихъ пѣсень« съ голосами и фортепьяннымъ аккомпаниментомъ. Очень жаль, что прекрасно начатое изданіе это остановилось на 1-мъ выпускѣ, при всей возможности продолжать его. Здѣсь же помѣщена съ нотами 1 дума.

37. Около этого времени вышелъ и сборникъ Едлички »народныя

своей мелодичности, по разнообразію модуляцій голоса, по нерѣдкой оригинальности и прихотливости діапазона, по необыкновенной, почти классической правильности музыкальнаго каданса (удареніе), по не

малороссійскія пѣсни«, который по достоинству не уступитъ и предъидущему (2 книги толст. С.-П. Б).

38. Въ »Народныхъ звычаяхъ« Галько (1860 г. Львовъ 2 выпуска) приведены обрядовыя народныя пѣсни Галицкихъ Русиновъ.

39. Въ 1861 году студентъ Шыйковскій началъ въ Кіевѣ свое очень серьозное изданіе »Бытъ Подолянъ«. Прекрасное это изданіе, заключающее въ себѣ много хорошихъ пѣсень, къ сожалѣнію, не окончено.

40. Въ 1862 въ Кіевѣ началъ свое изданіе: »пісни, думки и шумки« и пр. г. Коцепинскій. За смертью издателя изданіе ограничилось одной сотнею пѣсень.

41. Въ 1863 г. въ Петербургѣ вышли »украінскі пісні съ голосами«, издан. Баллиной.

42. Еще прежде, именно въ 1861-мъ году въ петербургѣ издалъ »украінскі пісні зъ голосами« Дан. Каменецкій (1-й десятокъ).

43. Въ 1864 году изданъ въ Кіевѣ сборникъ »народныхъ пѣсень (173) про коханьня«.

44. Въ 186. году въ Петербургѣ изданъ »Альбомъ малороссійскихъ народныхъ пѣсень» С. Карпенка, съ музыкой, въ которомъ есть нѣсколько пѣсень, достойныхъ особеннаго вниманія. *) Здѣсь же помѣщены пѣсни разныхъ славянск. націй и *танцы*.

Въ послѣднее время, говорятъ, вышло очень роскошное, но никому почти не доступное изданіе »малорусскихъ «пѣсень« г-жи Маркевичъ. Къ сожаленію, въ Кіевѣ не приходилось его видѣть, чтобъ сказать что нибудь о его достоинствахъ.

Кромѣ того, южнорусскія народныя пѣсни помѣщаемы были въ разныхъ періодическихъ изданіяхъ. Такъ напр.

1. Въ »Запискахъ и Трудахъ Московск. общества«.
2. »Чтеніяхъ Московскаго общества исторіи и древностей »(То же изданіе носило въ данное время названіе »Временника«); особ. за 1863 г. кн. III IV и проч.
3. Въ »Atheneum-ѣ«, издававшемся въ Вильно.
4. Въ »Маякѣ«—Бурачка.
5. Въ »Вѣстникѣ Европы«, напр., 1830 г. № 6.
6. Въ »Благонамѣренномъ«, напр. 1825 г. № 20.
7. Въ »Отечественныхъ Запискахъ«, напр. 1830 г. ч. 42-я.
8. Въ »Московскомъ Телеграфѣ«,—1831 г. № 5-й.
9. Въ »Московскомъ Наблюдателѣ«,—(1835 г. окт. кн. I.);

---

*) Къ сожаленію, не.... законно вошли сюда пѣсни Падуры и Бонковскаго. Безспорно, что пѣсни этихъ господъ очень хороши. Но ихъ строго слѣдуетъ отдѣлять отъ чисто народныхъ малорусскихъ пѣсень.

существующей у прочихъ славянъ, кромѣ великорусскихъ пѣсень,— величинѣ регистра, амплитуды (такъ сказать) го́лоса пѣсни и при всемъ томъ по неподражаемой простотѣ,—по всѣмъ этимъ качествамъ уже съ одной художественной стороны малорусскія пѣсни заслуживаютъ особеннаго вниманія и труда усерднаго собиранія ихъ. Въ нихъ, по словамъ Жемчужникова, заключается *богатый матеріалъ*, безчисленное множество самыхъ разнобразныхъ темъ для музыкальной дѣятельности музыкальныхъ талантовъ. Если справедливо выраженіе »очерковъ славянск. литературъ« Пыпина, что »изученіе народной поэзіи давало извѣстную свѣжесть литературнымъ идеаламъ писателей, освобождая ихъ отъ прежней отжившей рутины и указывая поэзіи новое содержаніе въ жизни народа« (стр. 47); то еще болѣе не оспоримо, что музыка славянск. народн. пѣсень, особенно малорусскихъ могла-бы сообщить свѣжесть и прелесть произведеніямъ лучшихъ композиторовъ. Правда, что во всѣхъ почти малорусскихъ народныхъ пѣсняхъ, даже съ самымъ, по видимому, веселымъ характеромъ, въ голосѣ, въ напѣвѣ проглядываетъ оттѣнокъ грусти, страданія. Но изъ-за этой, совершенно случайной и, во всякомъ случаѣ, не всеобщей черты упрекать малорусскія пѣсни въ однообразіи было бы больше, чѣмъ несправедливо. Въ этой особенности заключается—

2-е Достоинство Южнорусской народной пѣсни: въ характерѣ музыки, въ голосѣ малорусской пѣсни отражается историческая

---

10. Въ »Москвитянинѣ« (1854 г.).

11. Въ Кіевскихъ, Полтавскихъ и Черниговскихъ губернскихъ Вѣдомостяхъ въ разныя времена втеченіе 40-хъ и 50-хъ, а отчасти и 60-хъ годовъ.

12. Въ »Черниговскомъ Листкѣ« за 60-е года.

13 Въ »Основѣ« въ 1862-мъ и 63-мъ годахъ, особенно—6 народныхъ пѣсень съ голосами и фартопьяннымъ аккомпаниментомъ г. Сѣрова, не помню только въ какой книгѣ Основы.

14. Нѣсколько пѣсень помѣщено въ »Кіевлянинѣ« въ разное время.

Другихъ литературныхъ случаевъ появленія въ печати южнорусскихъ народныхъ пѣсень не припомню обстоятельно, хотя и было нѣсколько, помнится, въ 40-хъ и 50-хъ годахъ.

Еще, помнится, въ слѣдующ. изданіяхъ помѣщено было нѣсколько народныхъ южнорусскихъ пѣсень: »Старосвѣтскій Бандуристъ« Закревс. Москв. 1861 г. »Этнографическій Сборникъ« свящ. Шишацкаго Ильича 184. Черниговъ.

судьба народа, его духовная личность. Извѣстно, что вся почти прошедшая исторія Малорусскаго Народа есть безпрерывный рядъ самыхъ грустныхъ событій въ общественномъ и частномъ быту націи. «Всѣ главныя звуковыя явленія въ пѣніи, говоритъ Гербертъ Спенсеръ, имѣютъ чисто физіологическое основаніе» (см. ст. происхожденіе и дѣятельность музыки). Слѣдовательно напѣвъ, голосъ пѣсни, пѣніе, какъ продуктъ усиленія управляемыхъ психическими стимулами физіологическихъ отправленій въ организмѣ, въ обыкновенномъ состояніи выражаемыхъ рѣчью; словомъ—голосъ пѣсни, говоримъ, больше всего выражаетъ извѣстное настроеніе человѣка, общества, народа, которому эта пѣсня принадлежитъ, и нѣтъ сомнѣнія, что чѣмъ непосредственнѣе натура индивидуальнаго или коллективнаго организма, т. е. чѣмъ менѣе развиты человѣкъ или общество, нація, чѣмъ, слѣдовательно, менѣе развита способность воли, сдерживающей порывы чувственныхъ физіологическихъ движеній, непосредственно стимулируемыхъ внѣшними и внутренними вліяніями, чѣмъ богаче при томъ чувство; тѣмъ вѣрнѣе отражается, какъ въ зеркалѣ, въ народной пѣснп, между прочимъ, въ ея голосѣ—черты національнаго характера, историческая жизнь, судьбы народа, отношеніе къ сосѣдямъ и вліяніе на него послѣднихъ. Звукъ, по воззрѣнію реально философской доктрины англичанина Герберта Спенсера, есть отраженное, мышечное движеніе, какъ и всякое другое движеніе, дѣйствіе. Въ напѣвѣ народной пѣсни невольно отразился характеръ, состояніе разныхъ моментовъ жизни народа. Въ силу этого обстоятельства звуковой мотивъ, голосъ пѣсни имѣетъ важное значеніе и для этнографіи, для исторіи; а потому желательно было бы, чтобы наши собиратели вмѣстѣ съ текстомъ собирали и голоса народныхъ пѣсень. Къ сожалѣнію, это во 1-хъ не всякому доступно; а во 2-хъ, если и доступно иному, то сопряжено съ большими затрудненіями.

Считаю не лишнимъ сказать нѣсколько словъ относительно настоящаго изданія:

1) Такъ какъ главный предметъ настоящаго изданія—музыка, голоса народныхъ пѣсень; то и въ постановкѣ текста я постоянно долженъ былъ имѣть въ виду фонетическую сторону, и пстому не могъ ограничиться существующими правописаніями, а долженъ былъ кое-что измѣнить. Такъ, напр., для соблюденія главныхъ оттѣнковъ

въ произношеніи буквы *и*, я счелъ необходимымъ принять 3 рода буквы этой: 1) *ы* по выговору приближается къ э;—это *и* можно называть широкимъ. 2) *и*—среднее: употребляется оно большею частію въ тѣхъ случаяхъ, гдѣ въ русскомъ стоитъ о; напр. въ словахъ: за нисъ (за носъ), ничъ (ночь), лизъ (лозъ), въ отличіе отъ сходныхъ нѣсколько по выговору словъ, въ которыхъ должно быть употребляемо 3) *и* третьяго роду, именно і узкое (мягкимъ его не слѣдуетъ называть потому, что оно выговаривается тверже, напряженнѣе, чѣмъ другія того же рода буквы), наприм. въ словахъ: занісъ (отнесъ), лізъ (лѣзъ), нічь (ничего).

2) Это отличіе выговора 3-хъ родовъ буквы *и* рѣзче всего выражено въ говорѣ черкасско-звенигородскомъ, чичиринскомъ и прилежащихъ къ этимъ этнографическимъ территоріямъ мѣстностяхъ Полтавской губерніи. Хотя большая часть издаваемыхъ въ этомъ собраніи пѣсень собрана въ Бѣлоцерковщинѣ и Таращанскомъ уѣздѣ; но для соблюденія единства я долженъ былъ руководствоваться въ настоящемъ случаѣ выговоромъ Черкасско-Звенигородскимъ.

3) Ритмика куплетовъ пѣсень сдѣлана по ритму музыкальному, по ритму голоса пѣсень, хотя и не вездѣ.

4) Голосъ нѣкоторыхъ, особенно женскихъ пѣсень можетъ показаться написаннымъ въ очень высокомъ тонѣ, а особенно, напр. пѣсни 5-й. Но надобно замѣтить, что тонъ собранныхъ мною пѣсень большею частію *взятъ* изъ тѣхъ случаевъ дѣйствительности, когда пѣсня была пѣта, что называется, на всемъ ходу, когда поющіе безъ стѣсненія отводили душу пѣніемъ. Въ этомъ послѣднемъ обстоятельствѣ заключается та цѣль, чтобы выдержать не только характеръ пѣсни, но и характеръ пѣнія пѣсни.

5) А для этого (скажу словами Галицкаго писателя) необходимо между прочимъ осуществленіе одного отдавна, впрочемъ, многими повторяемаго желанія, «абы собираніемъ и издаваніемъ малорусскихъ пѣсень преимущественно ино Русины самыи, чѣмъ едино доспѣти можно буде оной точности и исправности, якіи отъ сборниковъ пѣсенныхъ всегда, нынѣ же у насъ особливо требуются». (Зоря Галицк. на 1860 р.

6) Настоящее изданіе предполагается выполнить въ 6 выпускахъ слѣдующимъ образомъ: въ 1—3—выпускахъ будутъ помѣщены

чисто лирическія пѣсни; въ 4-мъ думы, псáльмы, колядки и под., въ 5-мъ свадебныя пѣсни и въ 6-мъ варіанты голосовъ и текста и пѣсни безъ голосовъ.

7) Относительно принятаго въ настоящемъ случаѣ дѣленія пѣсень на: колыбельныя, мужскія, женскія и проч. надобно замѣтить, что оно сдѣлано по преимущественному ихъ употребленію въ тѣхъ или другихъ случаяхъ тѣми или другими лицами и пр.... Но не слѣдуетъ упускать изъ виду того обстоятельства, что это дѣленіе пѣсень не имѣетъ абсолютно вѣрнаго основанія: женскія пѣсни не исключительно поются женщинами,—ихъ поютъ, хотя и очень рѣдко, и мужчины; а пѣсни мужскія женщины поютъ очень часто.

Гулакъ Артемовскій.

1868 года Апрѣля 30 дня.

Примѣчаніе относит. голосовъ пѣсень. Знаки музкальные, входящіе въ пѣсню случайно, а не состоящіе въ закладѣ, особенно: діэзы. бемоли и отказы. имѣютъ значеніе только для того такта, въ которомъ находятся. Forte (f.) и piano (p.) и под., если ихъ нужно продлить на послѣдующіе такты, замѣняются болѣе простымъ знакомъ.—

I.

ПІСНІ ПРИКОЛЫСКОВІ.

1.

А-а, а-а, люлі,
Чужимъ дітямъ дулі,
А нашому калачі,
Щобъ спало въ день и въ ночі,
Щобъ голивка не боліла
Й а щобъ тіло не хиріло.
А-а, а-а, люлечки,
Шовковіі вірвечки,
Маліовани быльця,
Срібни колокильця;
Колыхала маты сына
Свого чорнобрывця.

А-а, а-а, котку,
Не лізь на колодку,
Бо забьещъ головку,
То буде боліты,
Нічимъ завертіты.
Купы маты намiточку,
Завертіты голивочку;
Купы маты шовку,
Завертіть головку.
—Була одна хустына,
Тай ту чужі діты вкралы,
Та на куклы порвалы.

А-а, а-а, коточокъ,
Не йды рано въ садочокъ,
Не полохай галочокъ,
Не хай зивьють віночокъ,
Та зъ руточки, ізъ мяточки,
Й а дытыні до шапочки.

2.

Ой ходыть сонъ коло віконъ, 2 раза.
А дрімота коло плота.

Пытаіця сонъ дрімоты: 2 р.
Де мы будемъ ночуваты?
Де хатынка тепленькая, 2.
Де дытынка маленькая,—
Тамъ мы будемъ ночуваты, 2.
Мале дытя колыхаты.

3.

А въ неділю рано-пораненьку, (2 раза. *)
Проганя сынъ й а рідную неньку:
—Иды, нене, ты теперъ й одъ мене, 2.
Будуть гості теперенька въ мене;
Будуть гості,—браты, побратымы, 2.
А ты, нене, въ латаній свытыні.
—Есть у тебе, сынку, друга хатка, 2.
То ты скажешъ, що я твоя прядка.
Буду тобі білый кужіль прясты, 2.
Буду твое дытя колыхаты.
—Ой ты, маты, кужіля засмычишъ, 2.
А дытыны мені не вколышишъ.
Пішла маты... пішла толокою... 2.
Стрічаіця зъ рідною дочкою.
—Чого, маты, ты тута блукаішъ? 2.
Десь ты, маты, господы не маішъ.
—Поки, доню, дітей годувала, 2.
То дóты я и господу мала.
А тепера дітей подружила, 2.
То я себе й господы лышыла.
—Иды, нене, тепера до мене, 2.
Тікло, нене, лыха доля въ мене.
Ой якъ буде лыха доля быты, 2.
Не кидайся, нене, бороныты...

*) Хотя эту пѣсню поютъ не только у колыбели, но и въ другихъ случаяхъ; но помѣщена она здѣсь по ея преимущественному употребленію, покрайней мѣрѣ, той бабой, которая мнѣ передала пѣсню, и объясняла ея значеніе.

Не за великій часъ, за малу годыну 2.
Ой иде сынъ матері прохаты:
—Иды, нене, тепера до мене, 2.
Бо лыхая годына й у мене.
Теперъ въ мене лыхая годына, 2:
Вмерла жінка, зосталась дытына.
Хочъ бы, брате, й хата въ тебе горіла, 2.
Тобъ матері гасыть не пустыла.

II.

ПІСНІ ЖІНОЧІ:

а) пісні дівочі.

4.

Соловейку маленький, 2.
Въ тебе голосъ тоненький.
Защебечи ты мені, 2.
Бо я въ чужій стороні.
Ой я въ чужій стороні, 2.
Не ма роду при мені.
А ні роду—родыны, 2.
Ні вірної дружины.
А ні неньки, ні отця, 2.
Та ні кому журытьця
А ні брата, ні сестры, 2.
Та ні кому провесты;
Мене бідну сыроту 2.
У чужую сторону.
Ой знімусь я, полыну, 2.
Чи не знайду талану?
Усю гору ізийшла, 2.
А талану не знайшла.

Тилько знайшла долыну 2.
Матерыну могилу.
Ой стану я щебетать, 2.
Свою неньку розважать:
—Устань, нене, до мене, 2.
Порадь же ты якъ мене.
Що я буду робыты, 2.
Що ні въ чому ходыты.
—Ходы, доню, въ чімъ маішъ 2.
Робы, доню, що знаішъ
Зъ кимъ ты, доню, сюды йшла, 2.
Що ты мене тутъ знайшла?
Чи зъ хмарою, чи зъ дощемъ? 2.
Чи зъ быстрою водою?
—Ні зъ хмарою, ні зъ дощемъ, 2.
Ні зъ быстрою водою.
Ні зъ быстрою водою, 2.
А зъ лыхою долею.

5.

Гулыця гуде,
Де козакъ иде!
Ты, вербо, розвывайся.
На козакові
Пара жупанивъ! } 2
Ты, дівчино, не важся.

Пара жупанивъ.
Вінъ самъ молодый;
Вінъ пропье, прогайнуе.
Ой вінъ зъ тобою
Житы не буде, } 2
Зъ иншою помандруе.

Ой не важъ, не важъ,
Серце, дівчино,
На козацкіі вжытки:
На козакові
Пара жупанивъ, } 2
На тобі не буде й свытки.

Ты по тімъ боці,
Я по сімъ боці,
Передайся до мене.
Въ мене біле лычко,
Въ тебе чорни бровы. } 2
Ты-жъ мені до любові.

Ой заржи, заржи,
Вороный коню,
Підъ круту гору йдучи;
Нехай зачуе
Дівчина моя, } 2
Рутяный вінокъ вьючи.

Дівка зачула,
Важко зитхнула:
«Охъ, и гаю-жъ мій, гаю!
Того козака
Конычокъ ирже, } 2
Що я вірно кохаю».

«Ой чомъ не прыйтовъ,
Чомъ не прыіхавъ,
Якъ я тобі казала?
Чи дома не бувъ,
Чи коня не мавъ, } 2
Чи маты не пускала»?

«Ой самъ дома бувъ,
И коныка мавъ,
И матуся пускала.
Найменьча сестра,
(Бодай не зросла!) } 2
Сіделечко сховала».

Берегомъ иду,
Водою бреду,
Осока въ ніжки ріже
Кого не люблю
И не навыжу,
Той мені въ очі лізе.
Й ой кого-жъ бо я
Вірно кохаю,
Й увічі не выдаю.

6.

Широкая й улыченька
Очеретомъ перетыкана;
Гей, чорнявая (::)
Тай одъ білявоі
Усіхъ хлопцівъ перекликала.

Зъ білявою вечіръ стою,
Зъ чорнявою женыхаюся.
Гей, чорненька,
Тожъ моя мыленька;
Завтра піду, повінчаюся.

Зеленая ліщиноньку,
Чомъ не горышъ, та все курысься?
Гей, молодая
Та дівчиноньку,
Чого плачышъ, чого журысься?

Ой якъ бы я суха була,
Я-бъ горіла, не курылася.
Гей, колы-бъ знала,
Що за нымъ я буду,
Не плакала бъ, не журылася.

Ой у броду беру воду,
На тимъ боці моі карі очі:
Ой тамъ козаченько
Коня напуває,
И на сей бікъ поглядае:

»Якъ бы мені новый човныкъ
И новее та веселечко,
Сівъ бы-бъ, поіхавъ
На той бережечокъ,
Де дівчина, мое сердечко«.

«На що тобі новый човныкъ
И новее та веселечко?
Глянь, подывыся
Здалеку на мене,
Козачеиьку, мое сердечко„.

7.

Ой, маты, чумакъ іде,
Аще маты рыбу везе;
Та все рыба осятрына; *)
Гарный хлопець чумачына!
Ой на горі жовта бляха,
Полюбыла дівка Ляха;
Не такъ Ляха, якъ Русына,
На Русыну шапка сыва.

На Русыну шапка сыва,
Та головушка паршыва;
Стыдко-брыдко шапку знять,
На добрыдень дівкамъ дать.
На городі я була,
Конопельки терла;
Полюбыла джыгуна,
Трохы-жъ я не вмерла.

(::) Послѣднія 3 строки каждаго куплета можно повторять и не повторять—adlibitum.

*) Послѣднія 2 строки каждаго куплета повторяются въ пѣніи.

«Ой джыгуне, джыгунс!
Який ты ледащо:
Ведуть тебе до двора,
Ты не знаішъ, за що»!
»Тоді буду знаты,
Якъ будуть караты,—
Якъ на руки та на ноги
Кайды надіваты«.
«Що на ноги кайды,
На руки кайдята?
Ото жъ тобі, скурвый сыну,
Хороші дівчата»!
«Ой джыгуне, джыгуне,
Який ты ледащо:
Ведуть тебе до двора,
Ты не знаішь, за що»!
»Тоді буду знаты,
Якъ будуть караты,
Якъ на рукы, та на ногы
Цыпы надіваты«.
«Що на ногы цыпы,
На руки чапыці?
Оце-жъ тобі, вражый сыну,
Чужі молодыці»!
Ой джыгунчикъ ишовъ,
Рябу плахту знайшовъ,
. . . . . .
. . . . . .
«Ой джыгуне, джыгуне,
Віддай мою плахту;
А я тобі заплачу
Горілоньки кварту».

8.

Тыхо, тыхо Дунай воду несе,
Аще тыхше дівка косу чеше.
Що начеше, то на Дунай несе:
«Плывы, косо, й у темный лугъ просто.»
«Плывы, косо, й уплынь за водою,
А я піду й у слідъ за тобою».
«Въ темнимъ лузі явіръ зеленeнький,
Підъ яворомъ конькъ вороненький».
«Підъ яворомъ конькъ вороненький,
На коньку козакъ молоденький».
«Сыдыть собі та въ гусленьки грае;
Струна къ струні зтыха промовляе»:
— »Нема вины вдовыному сыну,
Що звівъ зъ-ума молоду дівчину».
»Зъ ума звівши, на конька сівши:
«Прощай, прощай,—славы наробывши».

»Теперъ-же ты ні дівка, ні жінка;
Теперь тобі Адеська мандрівка«.
»Я захочу, то прышыю квітку,
А ты, дівко, надівай намітку«.

9.

Ой зъ за горы курно та дымно, 2
За туманомъ світа не выдно.
Ой тамъ Романъ та волы пасе, 2.
А Маруся та воду несе.
Романъ волы та покидае, 2.
А Марусю та доганяе.
А Марусю та доганяе, 2.
Зъ відеръ воду вылывае.
—»Ой Романе, та Романочку, 2.
Скажу тобі й усю правдочку:
Въ мене маты та не рідная, 2.
Голивонько-жъ моя бідная!
Буде быты, ще й волочиты, 2.
Та нікому буде бороныты».
—»Дурна дівко, нерозумная, 2.
Ты не знаішъ, що й одказаты?
Налетілы лебеді зъ броду, 2.
Зколотылы мні молоді воду.
Налетілы сірії гусы, 2.
Зколотылы воду Марусі«.

10.

По садочку хожу я, хожу,
Руту, мяту сажу я сажу;
Рута та мята.
Тай не прынялася;
Родыноньку одріклася. *)
Перечула черезъ люде,
Що батенько въ гості буде;
Ждала я, ждала,
Ждала, выжыдала,
Ворітечокъ не зачыняла.
Ажъ батенько іхавъ іхавъ,
Та до мене й не за іхавъ;
Ничъ моя темна,
А зіронька ясна,
Доленька-жъ моя не счасна.
Перечула черезъ люде,
Що матінка въ гості буде;
Ждала я, ждала,
Ждала, выжыдала,
Ворітечокъ не зачыняла.
А матінка іде та іде,
А до мене й не заіде,
Ничъ моя темна!
Зоре моя ясна!
Долежъ моя не счасна! **)
Перечула черезъ люде,
Що мій мылый въ гості буде;
Ждала я, ждала,
Ждала, выглядала,
Ворітечка відчыняла.

*) 3 обозначенныя строки 1-го куплета, равно какъ и соотвѣтствующія строчки слѣдующихъ куплетовъ можно повторять и не повторять, ad libitum.

**) Вслѣдъ за этимъ *выпущены* 4 куплета про ожидаемыхъ въ гости брата и сестру, по недостатку мѣста и воизбѣжаніе частаго повторенія однихъ и тѣхъ же словъ

Ажъ мій мылый іде, іде,
Тай до мене вінъ заіде.
Й ничъ мені світла, зоре моя ясна!
Доле-жъ моя счасна та красна!

11.

Дощыкъ, дощыкъ
Стукае дрібненько.
Яжъ думала, яжъ думала,
Запорожець ненько. *)
Колыбъ знала, колыбъ знала,
Звідкиль выглядаты,
Тобъ наняла, заставыла
Стежкы підмітаты.
Ажъ вінъ иде, ажъ вінъ иде,
Ступае дрібненько.
То-то любо, то то мыло
Дывытыся, ненько.
Дощыкъ дрібный
Ажъ ізъ стріхи льеця;
Росердывся мій мыленький,
Тай не засміеця.

Дощыкъ дрібный
Ажъ ізъ стріхы капотыть;
Росердывся мій мыленький,
Ажъ ногамы тупотыть.
Ой хмарыця, туманыця,
Дощыкъ накрапае;
Ой здаетця, й не сердыця,
Чортомъ поглядае.
И сердыця, й не дывыця,
Чортъ ёму протывыця;
И сердыця, й не говорыть,
Чортъ же ёго прыневолыть.
Росердывся, розгнівався
Мій мылый на мене;
А якъ гляне, сердце вяне
И въ ёго, и въ мене.

12.

Ой послала мене маты 2.
Зеленого жыта жаты.
А я копы не нажала, 2.
Зъ дібровою розмовляла:
Дібрівонько зеленая, 2.
Ты не шумы надо мною!
Ой зашумы въ ту годыну, 2.
Якъ я выйду за тры мылі.
Якъ выйду за тры мылі, 2.
Одклонюся всій родыні:

И близькіій й далекіій, 2.
Щей матіньці рідненькіій.
Ой Господы! вчыны волю: 2.
Зоставъ мене й удовою.
Зоставъ мене й удовою, 2.
Хорошою молодою.
Оставъ мене въ такі літа, 2.
Щобъ не було дрібныхъ дітокъ.
Не хай же я погуляю, 2.
Якъ рыбонька на Дунаю.

---

* Двѣ послѣднія строки каждаго куплета повторяются,

Щука-рыба по пісочку. 2. Щука-рыба зъ окунцямы, 2.
Я молода по рыночку. Я молода зъ молодцямы.
Щука-рыба зъ плиточкамы.
Яжъ молода зъ дівочкамы.

13.

Ой сама я на чужыні,
Такъ якъ былынонька въ полі;
Ні хто мене не жалуе | *)
На чужыні ні кóлы. |
Ой есть въ мене отець, маты,
То й буде мне жалуваты;
А нікому зъ мого серця
Велыкоі тугы зняты.
Ой візьму я відеречка,
Та піду по воду;
Ой поставлю відеречка
Підъ крутою горою.
Ой поставлю відеречка
Підъ крутою горою,
Сама піду молодая
Та до тыхого Дунаю.
Молодиі перевозьці,
Перевезіть мене млоду;
Перевезіть мене млоду
Черезъ быструю воду.

Молодиі перевозці,
Перевезіть мене молоду,
Не хай же я побачуся,
Хоть четвертого году».
Молодиі перевозьці
Та того не чувалы;
Булы вітры буйнесенькі,
Голосокъ одвівалы.
Ні хто того не зачуе,
А якъ рідная маты:
«Бреды, бреды, моя доню;
Ой я буду рятуваты».
«Бреды, бреды, моя доню,
Та гляды, не втопыся,
Жывы, жывы на чужыні,
Та не плачь, не журыся.
Бреды, бреды, моя доню,
Межъ крутымы берегамы;
Жывы, жывы, моя доню,
Межъ лютымы ворогамы.
Жыла рочокъ, жыла й другый,
А теперъ я не мушу;
Наважылы зи ворогы—
Та выняты зъ мене душу.

14. *)

Ой спать мені не хочеця,
И сонъ мене не бере,
Що ні кому прыголубыть
Молодоі мене.

Не хай мене той голубыть,
А хто мене вірно любыть;
Не хай мене той займае,
Хто коханьня въ серці мае.

---

*) Хотя по всему видно, что пѣсня эта не народна, но впослѣднее время она въ репертуарѣ народныхъ пѣсень получила право гражданства.

(:Охъ, охъ, охъ, охъ!
Хто коханьпя въ серцi мае:)
Ой зъ-пiдъ хмызу на пiчъ лiзу,
А по хатi луна йде;
Ой хто жъ мене вiрне любыть,
То й на печi знайде.
Я на пiчъ, вiнъ за мною;
Укрыюся зъ головою:
Одченыся, препоганый,
Цiлуваты не зугарный.
Охъ, охъ, охъ, охъ!
Цiлуваты не зугарный.
Шарь, маты, капустыцю,
Шарь, маты, буряківъ;
Жаль менi покидаты
Чорноморскихъ козаківъ
Пустыжъ мене, моя маты,
На улыцю погуляты;
На улыцю погуляты,
Колы хочешъ зятя маты.
Охъ, охъ, охъ, охъ!
Колы хочешъ зятя маты.
Яжъ въ морi купалася,
Ой я въ бiду попалася;
А я море перебреду,
Яка була, така й буду.
Вiсъ бiду перебуде,
Одна згине, десять буде,
А я море перебреду,
Яка була така й буду.
Охъ, охъ, охъ, охъ!
Яка була, така й буду.

15.

(: Туманъ, туманъ по долынi :) *)
Широкий листъ на ялынi.
А ще ширший на дубочку,
Клыче голубъ голубочку.
Хочъ не свою, то чужую:
Прыйды, серце, поцiлую.
За густымы лизонькамы
Плаче дiвка слiзонькамы.
Не плачъ, дiвко, не журыся;
Ще-жъ я молодъ, не женывся.
А якъ буду женытыся,
Прыйды, серце, дывытыся.
А якъ буду вiнчатыся,
Прыйды, серце, прощатыся.
А якъ буду въ парi жыты,
Прошу, серце, меду пыты.

16.

Часъ до дому, часъ,
Часъ и пора;
Буде мене, маты быты,
Та нiкому боронyты.
Часъ додому, часъ, часъ, часъ, часъ,
Часъ до дому, часъ.
До дому иду,
Якъ рыба плыву,
А за мною, молодою,
Сiмъ кiпъ хлопцiвъ чередою
Цымбалоньки тнуть, тнуть,
тнуть, тнуть;
Цымбалоньки тнуть.

(::) Слова стоящiя въ срединѣ этихъ знаковъ и соотвѣтствующiя имъ слова слѣдующихъ куплетовъ, повторяются.

*) Каждая строка въ пѣснi потворяется.

Комарі гудуть,
Спаты не дають;
Ой уткну я голивоньку
У ячмінну солимоньку;
Нехай нижкы тнуть, тнуть, тнуть, тнуть.
Нехай нижкы тнуть.

Въ соломі лежу,
На хлопцівъ гляжу,
И кываю, и моргаю,
Къ собі хлопцівъ прыклыкаю,
Що я лежу тутъ, тутъ, тутъ, тутъ;
Що я лежу тутъ.

17.

Ой у полі озерце;
Тамъ плавало відерце.
Соснові клепки,
А дубове денце,
Не цураймося серце *).
Ой не разъ же я й не два
Стоявъ підъ коморою:
«Выйды, дівчино,
Выйды, рыбчино,
Поговорымо зъ тобою.«
«Ой рада-бъ я выходыты
И зъ тобою говорыты,
Лежыть не любъ
Та по правій руці,
Боюсь ёго розбудыты.»
«Ты, козаче молоденький,
Въ тебе конькъ вороненький:
Сідлай коня,
Та ідь зъ двора,
Бо ты не мій, я не твоя.»

Козакъ коныка сідлае,
Зъ коныченькомъ розмовляе:
„Біжы, коню,
Біжы, воронъ,—
Ажъ до тыхого Дунаю.“
„А я піду, а я піду
Въ темный гай по калыну,
Чи не зострінy,
А чи не побачу
Свою вірную дівчину“.
„Моя вірная дівчина
Въ темнимъ гаю заблудыла;
Тіки слідочокъ
Зъ підъ білихъ ніжечокъ,
Де мылая й походыла“.
„Ой вырву я лысточокъ
Та прыкрыю слідочокъ,
Щобъ не розвіявъ,
А щобъ не засыпавъ
Буйный вітеръ пісочокъ.“
„Щука рыба возьме тіло,
А ты, Господы, душу,
Ты-жъ, річенько,
Ты, быстрая,
Выкынь кості на сушу“.

*) 3 послѣднія строки каждаго куплета повторяются въ пѣніи.

18.

Ой послала мене маты
Въ поле жыта жаты.
Ой тамъ чумакъ волы пасе, *)
Тай ставъ жартуваты.

Ой не жартуй, чумаченьку,
Не жартуй зо мною;
Бо якъ підешъ ты въ дорогу,
Буду плакать за тобою.

Купы мені, моя маты,
За три копы голку,
За чотирі золотиі
Червоного шовку.

Купы-жъ мені, моя маты,
Малёвани пьяльця,
Та вышыю козакові
На славу рукавця.

Ще й не шыла, ще й не шыла,
Ще й не вышывала;
А вже тая та славонька
По всімъ світі стала.

Шовкомъ шыла, шовкомъ шыла,
Золотомъ рубыла,
Все для того чумаченька,
Що вірно любыла.

Шовкомъ шыла, шовкомъ шыла,
Срібломъ гаптувала,
Все для того мыленького,
Що вірно кохала.

«Чомъ ты мене, моя маты,
Рано не збудыла,
А якъ тая дружынонька
Зъ села выходыла».

«Та збудыла мене, маты,
Въ обідню годыну,
Що вже моя дружынонька
Відъ села за мылю».

«Тымъ я тебе, моя доню,
Рано не будыла,
Що твій мылый передъ веде,
Щобъ ты й не тужыла».

19.

Ой піду я до млына, до млына,
Бо въ тимъ млыні новына, новына.
Тамъ-то, мамцю, мелникъ
Тамъ-то, мамцю, добрый,
Тамъ-то, мамцю, хорошый,
Меле гречку безъ грошей.
Меле, меле, на кішъ насыпае,
И на мене пыльне поглядае.
Тамъ-то, мамцю, мелникъ и пр.
Меле, меле, решетуе,
Обернеця й поцілуе.
Тамъ-то и проч.

*) Въ пѣсняхъ 18-й и 19-й въ каждомъ куплетѣ послѣднія 2 строки повторяются.

б) Пісні молодычи.

20.

Посію шалвію
Рано й у неділю.
За лютымы морозамы
Шальвія не сходыть;
За лыхимы ворогамы
Мій мылый не ходыть.
Ой хочъ вона зійде,
Від ь сонця зівьяне;
Иде мылый зъ коршмы пьяный,
Мене не мынае:
Та до мене несчасноі
Пьяный завертае.
Иде мій мыленький
Ізъ коршмы пьяненький:
»Ой одчины, мыла сіны,
Бо я твій мыленький«.
«Ой не відчынюся,
Яжъ тебе боюся.
Теперъ ничка темненькая,
Дежъ я подінуся»?
«Віконьця маленькі,
А дверці узенькі.
Розступыся, сыра земле,
Жыва піду въ тебе.»
Земля розступылась,
А я й оступылась;
«Прости мені, сыра земле,
Шо я й прогрішыла.»
Заріжу тетерю
Собі на вечерю;
Шкода-жъ мого тетеряты,
Ні зъ кимъ вечеряты.
Заріжу я качку,
А качечка каче;
Сватавъ бы я й удивоньку,
Колы дівчя плаче.

21.

Ой ізъ за горы
Та буйный вітеръ віе,
(:А тамъ удивонька
Та пшеныченьку сіе:) *)
Ой ізъ-за горы
Та дрібный дощыкъ мочыть;
А тамъ удивонька
Та пшеныцю волочыть.
Ой роды, Боже,
Сю пшеныцю, якъ лозы,
На вдовыне счастя,
На сырітськіі слёзы.
Ой роды, Боже,
Сю пшеныцю, якъ лава,
На вдовыне счастя,
А на людьскую славу.

---

*) Слова, стоящія въ срединѣ этого знака и соотвѣтствующія слова прочихъ куплетовъ повторяются. Тоже должно быть соблюдаемо и во всѣхъ прочихъ пѣсняхъ, обозначенныхъ тѣмъ же знакомъ.

Ой щежъ удова
Та до дому не дійшла;
А вже й удовына
Та пшеныченька зійшла.
Ой щежъ удова
Тай не розбувалась,
А вже й удовына
Пшеныця одкрасувалась.

Ой ще-жъ удова
Та на лаві не сіла,
А вже удовына
Та пшеныця поспіла.
Ой, ходімъ, діты,
Та пшеныцю глядіты,
Ой, бо вже вывелы
Перепелычкы діты.

Охъ, и не літай,
Перепілонько, въ ночі;
Ой, бо выколешъ
На пшеныченьку очі.

22.

Гиля, гиля сірі гусы,
Та на тыхий Дунай;
Завязала голивоньку,
Теперъ сыды та думай.

Гиля, гиля, сірі гусы,
Та на жовтый пісокъ;
Завязала голивоньку,
Я-жъ думала на часокъ.

Гиля, гиля, сірі гусы,
Та на быстру ріку;
Завязала голивоньку,
Та вже, мабуть, й довіку.

23.

Колыбъ мені, Господы, } 2.
Неділі диждаты; }
Сюды-туды, онъ-куды, } 2.
Неділі диждаты.
Тобъ я-бъ пішла
До роду гуляты.
Сюды-туды, онъ куды,
До роду гуляты.
А й у мене
Увесь рідъ богатый.
Сюды-туды, онъ куды, и проч.

Буде мене
Часто частоваты.
Сюды-туды и пр.
А я буду
Повну выпываты.
Сюды-туды и пр.
Тай загадаю
Про свою бідоньку.
Сюды-туды, онъ куды,
Про свою бідоньку.

а) Тоже соблюдается и во всѣхъ куплетахъ.

Що сушыть бідну
Мою головоньку.
Сюды-туды . . . .
Въ мене дóма
Дытына маленька.
Сюды-туды и пр..
Ой прыйду-жъ я
Та до домоньку.
Сюды-туды и проч.

Та не въ двері,
А въ віконечко.
Сюды туды . . . .
А мій мылый
Дытыну колыше.
Сюды-туды. . . . .
„Люлі, люлі!“
Мале дытя плаче.
Сюды-туды. . . .

24.

Доломъ, доломъ--долыною! *)
Ишла вдова дубыною.
Ишла вдова дубыною,
Зъ маленькою дытыною.
Ой ставъ дощыкъ накрапаты,
Сіла вдова спочываты.
Сіла вдова спочываты,
Мале дытя годуваты.
Мале дытя годуваты,
До дытыны промовляты:
«Ой сыну-жъ мій, ты едыный,
Який же ты несчаслывый.
Ты зостався сыротою,
Я молода й удовою».
Летівъ воронъ зъ чужихъ сторонъ,
Тай сівъ собі надъ водою.
Ой сівъ собі надъ водою,
Розмовляе зъ удовою:

»Не журыся й удивонько,
Бо я твого мужа знаю.
Бо я твого мужа знаю,
Трычі на день одвідаю.
Трычі на день й одвідаю,
Та въ головахъ спочываю.
Та въ головахъ спочываю,
И снідаю й обідаю.
И снідаю й обідаю,
Біле тіло й обіраю.
Біле тіло й обіраю,
Жовти кістки розношаю
Ой по горахъ, по долынахъ,
Та по чужихъ украінахъ«.
«Бодай же ты, чорный воронъ,
Бодай же ты не підвівся.
Бодай же ты не підвівся,
Що ты мого мужа наівся».

25.

Чи сежъ тиі чоботы,, що зять давъ
А за тиі чоботы дочку взявъ?
Чоботы, чоботы, вы моі!
Чомъ діла не робыте вы мені?

---

*) Въ каждомъ куплетѣ (двустрочномъ) пѣсни 24 первая строка поется 2 раза, а послѣдняя—одинъ.

Чоботы, чоботы, ізъ бычка,
Чомъ діла не робыте, якъ дочка? *)
Яжъ думала, чоботы юхтові;
Ажъ то, бачу, чоботы шкапові.
На річку йшла въ чоботяхъ скрыпалы,
А зъ річкы йшла,—чоботы хлыпалы.
На річку йшла въ чоботяхъ ізъ прачемъ;
А зъ річкы йшла въ чоботяхъ ізъ плачемъ.
Ой повішу жъ чоботы на килокъ,
Сама піду молода й у танокъ.

26.

Жыла вдова на Подолі, 2
Та не мала счастя й долі.
Вісімъ вона сынивъ мала, 2
А девяту дочку Галю.
Сыны зрослы, въ розбій пішлы, 2
Дочку Галю за міжъ дала.
Дала-жъ вона за купчыка, 2
За купчыка молодого.
За купчыка молодого, 2
За крамаря дорогого
Поіхалы краму браты, 2
Сталы въ степу ночуваты.
Наіхалы розбійныкы, 2
А Галыни все братікы.
Взялы купця, зарізалы, 2
А купчыху й ізвязалы.
~~А~~ купчыху й ізвязалы, 2
Срібло й злото одибралы.
Срібло й злото одибралы, 2
Самы спаты полягалы.
Полягалы й усі спаты, 2.
А меньший ставъ вартуваты.
Меньшій братікъ не всыпляе, 2
Зъ купчихою розмовляе:
»Чи ты зъ краю далекого? 2
Чи ты зъ роду багатого?«
«Ой я краю не далекого, 2
Ой я роду не багатого:
Тої вдовы, що на Подолі, 2
Що не мала счастя й долі».
»Встаньте, браты, не всыпляйте, 2
Та вже шваґра поховайте.
Та вже шваґра схороніте, 2
Сестрі рукы розвяжіте«.
Взялы шваґра, поховалы, 2
Галі руки розвязалы.
Галі руки розвязалы, 2
Срібло й злото поверталы.

---

*) Припѣвъ: *Чоботы, чоботы* и пр. поется послѣ каждаго куплета 25 пѣсни. Послѣдній куплетъ поется быстрѣе прочихъ.

27.

Ой вербо, вербо,
Кучерява!
Хто-жъ тобі, вербо,
Кучері звывъ?
Хто-жъ тобі, вербо,
Кучері звывъ?
Хто тобі, вербо,
Корінь підмывъ?
Підмыла корінь
Быстра вода,
А кучерь звыла
Густа лоза.
А я молода,
Якъ ягода;
Не піду за міжъ
Й за годъ, й за два.
А піду за міжъ
Ажъ пьятого
За пьяныченьку
Проклятого.
Ой кажуть люде,
Що вінъ не пье;
Що дняго божого
Відъ корчмы йде.
А я молода
На встрічъ ёго,
Несу рублыка
Золотого. (?).
Несу рублыка
Золотого,
Выкуплять коня
Вороного.
»Выкупышъ коня,
Люблю тебе;
А не выкупышъ,
Убью тебе«.
Ой не разъ, не два
Выкупляла,
Крізъ віконечко
Утікала.
Въ вышневимъ саду
Ночувала;
Разныхъ пташечокъ
Наслухалась.
Соловеічко
Якъ «тёхъ», такъ «тёхъ».
Котяця слёзы,
Якъ той горохъ.
А зозуленька:
«Куку! куку!»
За що-жъ я терплю
Таку муку.

28.

Одъ Киёва до Лубень,
Насіяла конопель.
Дамъ лыха закаблукамъ
Закаблукамъ лыха дамъ,
Достанеця й передамъ. *
А мій батько чоботарь,
Черевычки полата.
Одъ Киева до Хороля,
Черевычки попорола.
Одъ Києва до Прылуки,
Побыла я закаблуки.

*) Припѣвъ: дамъ лыха и пр. послѣ каждаго куплета.

А вже-жъ тиі закаблукы
Набралыся лыха мукы.
Посылае мене маты
На музыки гуляты.
На музыки збіраюся,
Въ черевычки вбуваюся.
На музыкахъ гуляла,
Черевычки порвала.

Иногда пародируютъ слѣд. образ.

Запряжу я свыню въ візъ,
Та поіду по рогізъ.
Запряжу я півня въ сані,
Та поіду до Оксаны.
Запряжу я курку въ дрожки,
Та поіду до Явдошки.

Запряжу я бугая,
Куды люды туды й я.

29.

Хусточко-жъ моя
Червоная!
Тебе мылый давъ,
Бо мне сподобавъ,
Коло теі та крыныченькы
Якъ зъ мною стоявъ.
Яжъ по хустоньці
Вышываю;
Шовкомъ, золотомъ
Мережаю;
Дрібненькымы слізонькамы
Тай обливаюсь.
Ой я хустыну
Вышываю;
Зъ нею думкою
Розмовляю—
Все про того та козаченька,
Що я кохаю.

Хусточко-жъ моя
Вышываная!
Чи на тежъ тебе
Я вышывала,
Щобъ нелюбу да немылому
Теперъ віддала.
Хусточко-жъ моя
Гаптованая!
Чи на тежъ бо я
Гаптовала,
Щобъ старому супротывному
Тебе чипляла.
Хусточко-жъ моя
Безсчасная!
Обітры моі
Ты слізонькы,
Що зъ очей моіхъ течуть карыхъ,
Якъ ті річкы.

Хусточко жъ моя;
Безтвланна я!
Ты закрый моі
Карі оченькы,
Якъ ляжу я въ домовыноньку
Відъ любовонькы.

III.

ПІСНІ ЧОЛОВІЧІ

30.

Ой, матусю,
Та не гай мене,
(:Въ далеку дорогу
Выряжай мене:).
Теперъ ничка
Та темненькая,
(:Козаку дорога
Та далекая:).
Ой іхавъ козакъ
Та дорогою,
Пустивъ голосочокъ
Та дібровою,
Пустивъ голосочокъ
Та зеленою.
Ой щось мені
Та дрімаіця,
(:И кінь підо мною
Спотыкаіця:).
Ой пущу коня
На степъ, на долыну,
(:А самъ ляжу
На часъ, на годыну.
Ой сплю годыну,
Та сплю и другую,
(:Й а вже повертае
Та на третюю:).
Ой добрая
Та годыночка,
Деся й узялася
Та дівчиночка,
Десь узялася
Тай молодая.
Ой вырвала
Та травыченьку.
Вдарыла козака
Та полыченьку,
Вдарыла козака
Та по білому.
Ой встань, козаче,
Годі тобі спаты;
(:Бо вже твого коня
Въ степу не выдаты:).
Туркы идуть
И коня ведуть,
(:Тобі молодому
Зъ плічъ голову знімуть:).
Туркы ишлы
И табунъ гналы;
(:Твого конычка
Й у табунъ занялы:).
Й ой хочъ коня займуть,
То другый буде;
Тебе зарубають,
Мені жаль буде;
Бо й повікъ такого
Уже не буде.

31.

Продавъ батько сірі волы,
А маты телыцю;
(:Выряжае свого сына
Тай на косовыцю:)
«Иды, иды, мій сыночку,
На ту коковыцю«.
Розчесала чорни кудрі
Ажъ на потылыцю.
«Яжъ думала, мій сыночку,
Що будешъ косыты;
А ты косу на покосы,
Тай ставъ голосыты».

„Ой колыбъ ты, маты знала,
Яка то досада;
То ты-бъ мене й оженыла,
Щобъ була порада“.
«Оженыся, мій сыночку,
Озьмы жінку любку,
Цілуй ії, мылуй ії,
Якъ голубъ голубку.»
«Оженыся, мій сыночку,
Тай жывітъ у купці;
Кохайтеся любітеся,
Якъ тиі голубці».

32.

Ой по горі 2.
Вівчарь вівці ганяе.
Вівчарь вівці ганяе, 2
На молодцівъ гукае:
»Ой вы хлопці-молодці, 2
Накажіте дівоньці.
Накажіте дівоньці, 2
Що въ шовковій плахтоньці.

Нехай мене не любыть, 2.
И літъ своіхъ не губыть.
Не хай мене тай не жде, 2
Хай за иншого иде.
Бо я вівчарь убогий: 2
Сімъ сотъ овець въ отарі.
Й ще-жъ тее не въ ліку, 2.
Що тысяча дойняку.

Що тысяча дойняку, 2
А дрібьязку, якъ піску«.

33.

Та не жаль мені на галоньку,
Якъ на тую та воріноньку;
(:Занісъ мене дурный розумъ
Та въ ту дальню та сторіноньку.:)
А на тій дальній сторіноньці
Зовуть мене заволокою;
Кажуть мені річку бресты,
Дунай річку та глыбокую.

А я тую Дунай—річку
Та комышемъ перетыкаю,
Таки свою родыноньку
Та до себе переклыкаю.
Ой я річку перебреду,
Стану гляну тай подывлюся;
»Ой Боже мій, я рідъ маю,
Не ма куды прыхылыться.

Ой не жаль мені та на батенька,
А якъ жаль мені та на матінку,—
Що женыла малолітьнёго,
Малолітьнёго, малосыльного.

Та взявъ жінку не до любові,
Не до любові, не до розмовы;
Ні білее та лыченько,
Ні чорниі бровы.

Ой якъ стоявъ я надъ греблею,
Та ізъ тою сухореброю;
Люды кажутъ, я й самъ бачу,
Що марненько та літа трачу.

Хочъ млынъ меле, вода реве,
А колысо не повернеця;
Очі карі не зміняця,
А серденько не прывернеця.

Чи я-жъ тобі не казала,
Якъ стояла підъ крыныцею?
Колы любывъ дівчыною,
Любы теперъ молодыцею.

Чи я тобі не казала,
Якъ стояла підъ повіткою:
Не йты було-бъ у Крымъ по сіль,
Бо застанетъ підъ наміткою.

Эй, на горі суныченькы,
Підъ горою полуныченькы;
Пішовъ мылый у Крымъ по сіль,
А мылая у чорныченькы.

Не поволі я вчерніла,
Не думала пострыгатыся;
Не прыстае серце мое
Ізъ иншымы женыхатыся.

Ой уполі дві тополі,
Одна къ другій похиляіця;
А въ козака дві дівчыны;
Дна въ другоі та пыатіця:

«Подружечко отволого,
Отвожи*) жывота мого!
Чи бу-лажъ ты на улыці?
Чи бачыла женыха мого»?.

«Ой якъ же я не бачыла,
Колы вечіръ зъ нымъ простояла?
Тебе пытавъ, тяжко здыхавъ:
Чомъ мылая не выходыла»?

„Ой дамъ тобі, подружечко;
На рукава полотенечка;
Не стій, не стій зъ моімъ мылымъ,
Та не сушы мого сердечка„.

«Догулялась зъ твоімъ мылымъ:
Такы-жъ бо зъ нымъ нагулялася,
Що хотіла, те й зробыла,-
Такы зъ нёго насміялася».

„Бодай тобі, подруженько,
Та выілы звірі очі,
Що ты мого мыленького
Продержала та до півночі„.

«Якъ була я въ свого бятька,
Та въ своеі та паніматкы,
Ой не знала тамъ ніколы,
Що то въ світі за недостаткы„.

„Ой теперъ я зосталася,
Поганою господынею;
Не разъ, не два спать лягала
За сухою, за скорыною,»

*) Вѣроятно,-отволожи—отговори, облегчи, утиший.

34.

Ой не спыця, не лежыця,
И сонъ мене не бере;
Пішовъ бы я до дівчыны,
Та не знаю де жыве.
Попрошу я товарыша
Не хай мене одведе.

Попрохавъ бы товарыша,
Нехай мене одведе;
Такъ товарышъ кращый мене,
Вінъ дівчыну одибье,
Ой товарышъ кращый мене,
Той дівчыну одибье.

35.

Ой не шумы, луже,
Зеленый байраче;
(:Не плачъ, не журыся,
Молодый козаче:)
Ой якъ не шуміты,
Колы зеленькій?
Ой якъ не журытысь,
Колы молоденькый?
Не самъ же я плачу,
Плачуть карі очі;
Не ма супокою
А ні въ день, ні въ ночі.
Сусіды блызькіі
Ворогы тяжкіі,—
Не велять ходыты,
Дівчыны любыты.
Я-жъ буду ходыты,
И буду любыты;
Яжъ буду любыты,
Поки буду жыты.

Ой умру я мыла,
А ты будешъ жыва;
Памятай же, мыла,
Де моя могыла.
А моя могыла
Край сынёго моря;
Набересься, мыла,
Ты безъ мене горя.
Прыйдешъ на могылу,
Не топчы землёю,
Скажуть воріженькы,
Що я жывъ зъ тобою.
Выйдешъ на могылу,
Не кыдай землею,
Скажуть воріженькы,
Що „вінъ жывъ ізъ нею“!.
Не сыпъ на могылу
Сырою, землею;
Бой сама-жъ ты знаішъ,
Якъ важко підъ нею.

36.

Чомъ дубъ не зеленый?
Бо туча прыбыла;
Козакъ не веселый,—
Лыхая годына.

»Ой якъ же мені
Веселому буты?
Любывъ я дівчыну,
Розраялы люде«.

*) Послѣднія двѣ строки каждаго куплета 36-й п. повторяются.

„Любывъ я дівчыну,
Розраялы люде;
Мені молодому
Ні зъ кымъ жыты буде“.
„Тількы-жъ мені парі,
Що оченькы карі,
Тількы й до любові,
Що чорниі бровы“.
Чорні бровы маю,
Тай не оженюся,
Піду доріченькы,
Зъ жалю утоплюся“.
«Не топысь, козаче,
Бо душу загубышъ.
Ходімъ повінчаймось,
Колы вірно любышь».
Пішлы мы до попа,
Не ма попа въ хаті,
Бідна голивонько,
Не буты намъ въ парі.
Пішлы вінчатыся,
Не ма попа й дома;
А бо твоя, а бо моя,
Не счасная доля.
«Осідлай, козаче,
Коня вороного,
Поідемъ вінчатысь
До попа другого».
Ой іхалы поле,
Ой іхалы й другe,
На третёму полі,
Ставъ кінь спотыкаця.
А на третімъ полі,
Ставъ кінъ спотыкаця,.
»Вернімося, сердце,
Не буде намъ счастя«.
Ишовъ козакъ горою,
Дівка долыною;
Зацвівъ козакъ рожею,
Дівка калыною.

37.

Хвалылыся гайдамакы,
До мошенъ идучы:
»Будемъ драты и топтаты
Зъ кытайкы онучі«.

Ой не дийшлы гайдамакы
До мошенъ, до Кручі,
Погубылы гайдамакы
Й зъ постоливъ онучі.

Якъ зачалы гадамакы
Такы похваляця;
Якъ выбіглы ціповязы,
Нігде й поховаця.

Обізвався козачокъ
Ажъ ізъ Гуманя дячокъ:
»Ой я жъ бо вамъ казавъ, браці,
Церковъ не грабіте«.

»Ой я-жъ бо вамъ казавъ, браці,
Церковъ не грабіте;
Черезъ царьскі врата йдучы,
Люлёкъ не куріте«.

»Вы жъ бачыте й самі,
Що не напа сыла:
Побыла насъ кровъ хрестянска,
Лыхая годына«.

„Нумо-жъ, браці, нумо
Зъ Мошемъ утікаты;
То будемо на завтрій день,
Ломовате браты“.

38.

Ой ты, брате, ты Мусію,
Чи бачывъ ты чудасію?
Эй, ну,-да ну;
Чы бачывъ ты чудасію?
-Ой я бачывъ чудака.
Та невіленька така.
Эй ну-дану;
Та невіленька така:
Що уполі чоловікъ
Говадамы оравъ.
Эй, ну,-да-ну,
Говадамы оравъ.
Говадамы вінъ оравъ,
Комарыкивъ прыпрягавъ,
Эй, ну, да ну, и проч.
Дубыною поганявъ,
Тай дубыну поламавъ,
Эй, ну и пр.

А мухамы волочывъ,
Тай борону потрощывъ.
Слізонькамы прымочывъ,
А щобъ ёму хлібъ родывъ.
Ой ты, брате-Мусію,
Чи бачывъ ты чудасію?
Ой я бачывъ чудака,
Та невіленька така:
Ще-жъ у степу чоловікъ
Головою вовка вбывъ.
Головою вовка вбывъ,
А зубамы облущывъ.
А пальцями та покраявъ,
Діткамъ исты готувавъ.
У решеті вінъ варывъ,
Снігомъ пічъ запалывъ.
Тай у мішокъ вылывавъ
Дітей зъ міха годувавъ.

39.

Ой гукъ, маты, гукъ,
Та де бурлаки йдуть.
(:И веселая та доріженька,
Куды-жъ воны йдуть. :) *
Та куды-жъ воны йдуть,
Тамъ боры гудуть;
Попередъ себе вражыхъ панивъ
Облавою пруть.

Зибрались воны
Підъ рясни дубы
Та чекаючы тай отамана
На раду къ собі.
Отаманъ иде,
Якъ голубъ гуде;
Та підъ білою та березою
Головку кладе.

(:) Слова, стоящія въ средині этого знака и соотвѣтствующія слова слѣдующихъ куплетовъ—повторяются. То же дѣлается и во всѣхъ остальныхъ пѣсняхъ.

»Отамане нашъ!
Не дбаішъ за насъ;
Бо бачъ наше товарыство
Якъ розгордіяшъ«?
„Чи не страмъ тобі
Покыдаты насъ?
И по застумахъ сёго ліса
Блукаты безъ насъ“?.
„Поглянь, отаманъ,
Вже світъ настае;
Уже-жъ наше товарыство
Коней сідлае“.
»Нехай сідлають,
Богъ помагае;
Та вже шось мою та голивоньку
Хміль розбірае«.
»Ой помру-жъ я, помру,
Не зажывъ славы;
Бо не мае мені та долі буты
Батькомъ надъ вамы.
Мою душу вже
Лыхо въ пекло тне;
Бо маю я зраду та відъ мылоі,
Дідько серце рве.

40.

Ой підъ лісомъ та підъ Лебединомъ 2.
Курылася дориженька дымомъ.
Ой тамъ козаченько нудыть, 2.
Підъ нымъ сывый коныченько блудыть.
„Хиба тобі, мій коню, я тяжкый? 2.
Чи я жъ тобі, вороненкий, важкый?
Чи я жъ тобі, вороненький, важкый 2
А чи моя та ясная збруя?
А чи моя та ясная збруя? 2.
А чи здобыченька моя?“
«Ой те мені, мій пане, не жалько,
Що ты будешъ пыты та гуляты.
А жаль мене ттого буде браты, 2.
Якъ я буду на слытьті стояты.

41.

»Ой ковалю!
Ой ковалю тай коваленьку
Чомъ не встаешъ
Рано пораненьку«?.
„Чомъ не встаешъ,
Чомъ не встаешъ рано пораненьку,
Чомъ не куешъ
Стыха помаленьку“?

„Чи ты свого,
Чи ты свого заліза не міішъ“?
Чи своеі
Челяді жаліішъ?
»Ой я свое,
Ой я свое та залізо мію,
Тікы челядь
Свою я жалію«.
Ой зъ за горы,
Ой зъ за горы вітеръ повівае;
А коваля
Журба обнімае.
А коваля,
А коваля журба обнімае,
Що у его
Дружыны не мае.
Тікы въ ёго,
Тікы е въ ёго дочка Катерына,
«Позалывай,
Позалывай стежкы та доріжкы,
Щобъ къ колодязю
Люды не ходылы».
«Щобъ къ колодязю,
Щобъ къ колодязю люды не ходылы,
Мале дытя
Тай не разбудылы».

Тай та ёму
Славы наробыла.
Породыла,
Породыла маленького сына
Въ колодязі,
Взяла й затопыла
Въ колодязі,
Въ колодязі взяла й затопыла
Тычыною
Тычыною тай прыстромыла.
Тычиною
Тычыною тай прыстромыла,
Сама стала
Зъ вітромъ говорыла:
«Повій, вітре,
Повій, вітре зъ холодного яру!
Та нажены
Дощовую хмару».

42.

Ой я зъ роду чумакую,
На гору йду, не бычую. 2
На гору йду не бычую,
А зъ горы йду не гальмую. 2
По рівному поганяю,
До шынкарки прывертаю 2

»Шынкарочко молодая,
Усыпъ меду и вына«. 2
«Ой я тебе добре знаю,
На сто рублівъ повіряю. 2
«На сто рублівъ повіряю,
А на двісті прысчытаю. 2

«А на двісті насчытаю,
Пьяныцею узываю». 2

«Ты пьяныце, ты ледащо,
Пропывъ волы нітъ ні за́ що 2

«Пропывъ волы, пропывъ ярма,
Пішла худоба твоя дарма». 2

«Пропывъ ярма и занозы,
Самъ блукаішъ по дорозі».

«Ой самъ ходышъ по дорозі,
Пролываішъ дрібні слёзы» 2

Ой зійду-жъ я на могылу,
Та погляну на Вкраіну; 2

На Вкраіні добре жыты,
Що ні жаты, ні косыты 2

Ой ні жаты, ні косыты,
Горілоньку тіко пыты. 2

43.

Ой чумаче, чумаче!
Гей, ой чумаче, чумаче!
Житьтя твое ледаче.

Чомъ не сіешъ, ні орешъ?
Гей, чомъ не сіешъ, ні орешъ?
Чомъ не рано зъ Крыму йдешъ?

Чомъ не рано зъ Крыму йдешъ?
Гей, чомъ не рано зъ Крыму йдешъ?
Не всіхъ чумаківъ ведешъ?

»Ой я сію и орю,
Гей, ой я сію и орю,
Ой я рано зъ Крыму йду.

»Ой я рано зъ Крыму йду,
Гей, ой я рано зъ Крыму йду,
Всіхъ чумаченьківъ веду.

»Тилькы жъ нема одного,
Гей, тилькы жъ не ма одного,
Брата мого рідного.

»Тамъ остався на Дону,
Гей, тамъ остався на Дону,
Браты солы на вагу.

»Сталась ёму прычына,
Гей, сталась ёму прычина,
Сіль голову розбыла.

»Шукавъ, шукавъ, не знайшовъ,
Гей, шукавъ, шукавъ, не знайшовъ,
Та заплакавъ тай пішовъ«.

„Отамане, батьку нашъ,
Гей, отамане, батьку нашъ,
Порадь же ты теперъ насъ:

„Що мы будемъ робыты,
Гей, що мы будемъ робыты?
Нічымъ воливъ кормыты“.

»Ой щежъ, хлопці, не біда,
Гей, ой ще жъ бо намъ не біда;
Есть у полі лобода.

»Косіть, хлопці, лободу,
Гей, косіть, хлопці, лободу;
Забудемо сю біду.

»Косіть, хлопці, отаву,
Гей, косіть, хлопці, отаву;
Кормітъ воливъ на славу.

»Косіть, хлопці, очеретъ,
Гей, косіть, хлопці, очеретъ,
Та наварымъ вечерять.

»Та вкынемо чабака,
Гей, та вкынемо чабака,
Та зпомянемъ чумака.

44.

Гомінъ, гомінъ по діброві,
Та туманъ поле покрывае,
Маты сына проганяе:
«Иды, сыну, прічъ відъ мене,
Нехай тебе Турчынъ візьме» 2.
»Мене, маты, Турчынъ знае,
Сріблomъ, злотомъ наділяе«. 2.
«Иды, сыну, прічъ відъ мене,
Нехай тебе Орда візьме.» 2.
»Мене, маты, Орда знае,
Въ чыстимъ полі объіжджае.« 2.
«Иды, сыну, прічъ відъ мене,
Нехай тебе Ляхы візьмуть.» 2.
»Мене, маты, й Ляхы знають,
Медомъ, выномъ напувають« 2.
Гомінъ, гомінъ по діброві,
Туманъ поле покрывае,
Маты сына завертае:
«Вернысь, сыну, до домоньку,
Змыю тобі головоньку». 2.
»Мені, маты, й дощі змыють,
А росчешуть буйни вітры«. 2.

45.

Ой на горі та женці жнуть; 2
А по-підъ горою,
По-підъ зеленою
Козакы йдуть;
Гей, гей, козакы йдуть 2
Попереду Дорошенко. 2
Веде свое військо,
Веде запорізьске
Хорошенько,
Гей, гей, хорошенько. 2
Посередыні панъ хорунжый, 2
Підъ нымъ коныченько,
Підъ нымъ вороненькый
Грае дуже,
Гей, гей, грае дуже. 2
А позаду Загайдачный, 2
Що промінявъ жінку
На тютюнъ та люльку,
Не обачный.
Гей, гей, не обачный 2.

„Эй вернысь, Загайдачный! 2
Озьмы свою жінку,
Віддай тютюнъ, люльку,
Не обачный,
Гей, гей, не обачный.“ 2

»Мені зъ жінкою невозыця 2
А тютюнъ та люлька
Козаку въ дорозі
Знадобыця,
Гей, гей, знадобыця«. 2

Гей, хто въ лісі, обізвыся. 2
Та выкрышемъ огню,
Та запалымъ люльку,
Не журыся.
Гей, гей, не журыся. 2

46.

Ой, бре море, бре,
Сыпъ, шынкарько, ще;
(:Есть у мене
Та рідный батько,
Выкупыть мене:).
Отъ и батько йде,
Грошей не несе;
Ой теперъ же я,
Та шынкарочко,
Засівъ й у тебе.
Ой, бре море, бре,
Сыпъ, шынкарько, ще;
Есть у мене
Та рідная маты,
Выкупыть мене.
Ось и маты йде,
Грошей не несе.
Ой теперъ же я,
Та шынкарочко,
Засівъ у тебе.
Ой, бре море, бре,
Сыпъ, шынкарько, ще;
Есть у мене
Та рідный братікъ,
Выкупыть мене.

Ось и братъ иде,
Грошей не несе;
Ой теперъ же я,
Та шынкарочко,
Сыжу й у тебе.
Ой, бре море, бре,
Сыпъ, шынкарько, ще;
Есть у мене
Та рідная сестра,
Выкупыть мене.
Отъ и сестра йде,
Грошей не несе;
Ой теперъ же я,
Та шынкарочко,
Засівъ у тебе.
Ой, бре море, бре,
Сыпъ, шынкарько, ще;
Есть у мене
Мыла чорнобрыва,
Выкупыть мене
Отъ и мыла йде,
Грошыкы несе;
Отъ теперъ уже,
Та шынкарочко,
Піду відъ тебе.

47.

Ой у лузі тай пры берызі
Червона калына;
(:Породыла тай удивонька
Хорошого сына:).

Породыла удівонька сына
Въ зеленій діброві.
Дала ёму станъ хорошый,
Щей чорниі бровы.

Дала ёму кариі очі,
Щей чорниі бровы;
Та не дала тому козакові,
Ні счастя ні долі.

Розвывайся, а ты сухый дубе,
Завтра морозъ буде;
Сподівайся, молодый козаче,
Завтра походъ буде.

Я морозу тай не боюся,
За ничъ розівьюся;
Я походу тай не боюся,
Заразъ й уберуся.

Ой вы галкы, галкы чорноперкы,
Підніміця въ гору;
Ой вы хлопці, славні запорозці,
Вертайтесь до додому.

Раді-бъ галкы въ гору поднятся,
Туманъ налягае;
Раді бъ хлопці вернуця додому,
Гетьманъ не пускае.

Нетакъ гетьманъ, нетакъ гетьманъ,
Якъ гетьманска маты.
Хоче зъ намы, зъ намы козакамы,
Турка звоюваты.

А мы знаімъ, що не звоюімъ,
Тіки роздратуімъ;
Тіки намы, намы козакамы
Дунай загатуімъ.

А вже галкы, галкы черноперкы
Піднялыся въ гору;
А вже наші славні запорозці
Вернулысь додому.

48.

Добре було жыты,
Першу жінку быты,
(:Азъ другою молодою
Тяжко въ світі жыты :)

Сама рано встае,
Чоловіка будыть:
«Вставай, вставай, чоловіче,
Товару даваты.»

«Вставай, чоловіче,
Товару даваты;
А я піду на базарь
Солы куповаты.»

Солы не купыла,
Та вшынкъ заблудыла;
«Не сама-жъ я выновата,
Що такъ согрішыла.»

Свыні въ вікна скачуть,
Мали діткы плачуть:
„Ой тату-жъ нашъ, тату,
Затопы намъ хату“.

„Затопы намъ хату,
Навары намъ істы;
Пішла маты на базарь,
Чортъ ма объ ній вісты“.

Ажъ ось, трохы зъ годомъ,
Иде огородомъ;
То не йде, то впаде,
То и такъ спіткнеця.

49.

И по той бікъ гора,
И по сей бікъ гора;
(:А межъ тымы
Крутымы горамы
Зіходыть зоря:).
Ой то-жъ не зоря,
То дівчына моя,
Чорнявая,
Чорнобрызая,
Галочка моя.
И учора косывъ
И сёгодня косывъ.
Ой хто-жъ тобі,
Мое серденько,
Обідъ прыносывъ?
Прыносыла мені
Дівчынонька моя,
Чорнявая,
Чорнобрывая,
Галочка моя.

И учора оравъ,
И сёгодня оравъ.
Ой хто-жъ тобі,
Мое серденько,
Воливъ погонявъ?
Поганяла мені
Дівчынонька моя,
Чорнявая,
Чорнобрывая,
Галочка моя.
Посію я лёнъ
Та надъ паньскымъ дворомъ;
Та внадыця
Та паныченько
На воронимъ
Та коныченьку,
Тай вытопче лёнъ.
Охъ і щожъ то за лёнъ,
Що надъ паньскымъ дворомъ,
Що срібнее
Та коріньячко,
Золотее
Та насіньнячко,
Самъ шовковый ленъ?

(::) Слова, стоящія между этими знаками, повторяются въ 48-й и 49-й пѣснях.

50.

Та не журь мене,
Моя маты;
Бо я й такъ журюся
(:А якъ выйду
За ворота,
Одъ вітру валюся:).
Тай осідлаю
Коныченька,
Коня вороного,
Та не хай несе
Въ чысте поле
Та мене молодого.

Въ чыстимъ полі
Трава росте,
Катранъ зеленіе;
Въ чыстимъ полі
Своя воля
И серце не ные.
Ой зійду-жъ я
На могылу,
Кругы подывлюся,
Якъ згадаю
Про те горе,
Слёзамы зальлюся.

Въ чыстимъ полі
Сумне тыхо;
Въ безкраімъ просторі
Тіки вітеръ
Гуде, шумыть,
Гуляе на волі

51.

Ой любывъ та кохавъ,
Собі дівчыну мавъ,
Гей, якъ у саду вышню;
За лыхымы людьмы
Та за ворогамы
Гуляты не выйшла.
Ой любывъ та кохавъ,
Собі дівчыну мавъ,
Гей, хотівъ ii взяты;
За лыхымы людьмы,
Та за ворогамы
Мушу покыдаты.

Покыдаю тебе,
Серденятко мое,
Гей, едыному Богу;
А самъ піду,
А самъ я поіду
Въ далеку дорогу.
Дожыдайся мене,
Серденятко мое,
Гей, та до себе въ гості,
Якъ выросте
Въ тебе й у світлыці
Трава на помості.

Росла, росла
Трава шовковая,
Гей, та вж ей похылылась;
Ждала, ждала
Козака дівчына,
Та вже й зажурылась.
Хылітеся,
Вы густиі лозы,
Гей, звідкіль вітеръ віе;
Дывітеся,
Моі карі очі,
Звідкіль мылый іде.

Хылылыся,
Та густиі лозы,
Гей, та вже й пересталы,
Дывылыся
Моі карі очі,
Тай плакаты сталы.
Ой загувъ, та загувъ
Сызый голубонько,
Гей, сыдя на тычыні:
Охъ, охъ, охъ, охъ, охъ!
Плаче козаченько
По своій дівчыні.

52.

Скажы мені правду, мій добрый козаче,
Що діяты серцю, якъ серце болыть?
Якъ важко застогне, якъ гірко заплаче,
И дуже въ нещасті воно защемыть?
Якъ горе, мовъ теренъ, всю душу поколе?
Колы відцуралысь відъ тебе й усі?
И ты, якъ сухее перекатыполе,
Не знаішъ куды тебе вітеръ несе?
»Э, ні,—скажешъ мовчкы,—скосывшы былыну,
Хочъ рано и вечіръ водою полый,
Не зазеленіе; кохай сыротыну,
А матіръ и батька не бачыты ій«.
Оттакъ и на світі: хто рано почуе,
Якъ серце застогне, якъ серце зітхне,
Той рано заплаче; а доля шуткуе:
Помане, помане, тай геть полыне.
А можна жъ утерпіть, якъ яснее сонце
Блысне и засяе для мыру всёго,
И гляне до тебе въ убоге віконце?
Осліпнешъ, а дывысься усе на нёго. *(Чужбинскій)*

Три пѣсни народныя Бѣлорусскія

СЪ ГОЛОСАМИ.

53.

Ой на дворѣ вечаръ вечарѣя; *)
А въ молойца сердзѣчушко ноя.
Ноя серца па красной дзявчонци.
»Добрый вечаръ, мая чарнявая,
Да ци дома твая горька доля«?
«Мая доля вечерія дома.
Павечерившн, бѣлъ пасцелю сцѣля;
А паславши спатачки лажицца»
„Добря доли въ пасцѣли лежаци,
Якъ мнѣ молойцу въ астрози стаяци?
Вѣцѣръ вѣя, шапку совивая;
Морозъ трящиць, сапожки сциская.
Мяцѣль мяцѣць, въ очи замитая.

55.

Охъ ты зорька мая!
Заря ранняя!
Ни парою заря
Занимаесся,
Куды, милый другъ,
Убираесься?
А ци въ тую ты,
Дальню сторону?
А ци въ тую ты
Дальню сторону?
А ци въ тую ты
Землю Турскую?

Ты вярнись, вярнись,
Ты май милинькой.
Ты начуй ночку,
Ночь асѣннюю.
Ты ночуй ночку,
Ночь асѣннюю
Ночь асѣннюю,
Ночь паслѣднюю!
Ай сама ляжу
На падушачки.
Цябѣ палажу
Я на ручачки.

---

*) Въ пѣніи каждый куплектъ повторяется

Ой сама встану
Рано ранинька,
А цябѣ взбужу
Паранѣй сябѣ.
Якъ уставъ жа милый,
Ажъ-но свѣтъ бѣлый.
Вси салдацики
У страю стаяць.
Вси салдацики
У страю стаяць.
Переписчики
Переписуюць.

Самъ палковничакъ
На кани сядзиць.
Майго милаго
Скрозь строй вядуць:
»Биць мнѣ, молойцу,
Дай убитаму,
И каню мойму
Застрялитаму«
»Ты празводница,
Красна дзѣвица.
Празвини мяне
Добра молойца«!

55.

Туманъ, туманъ па синяму морю
Туманъ налягая 2.
За туманамъ жаркага сонца,
Совняйка ня видна. 2.
Тольки жъ видна зяленаго дуба,
Дуба вирхавина, 2.
Падъ каторымъ красная дзѣвка
Съ малайцомъ стаяла. 2.
Й ана яму тайныя рѣчи
Да все гаварила: 2.
„Ни жанися ты, вдалый малойчикъ,
Хаць адзинъ гадочикъ; 2.
Падрасту я, красная дзявчонка,
Хоць на дзинъ вяршочикъ.“ 2.
Ни паслухався вдалой малойчикъ,
Узявъ, ажанився; 2.
Ни взявъ же ёнъ красныя дзявчонки,
А узявъ вдавицу.

I.

ГОЛОСЪ

до Украінскихъ народныхъ пісень.

1.) Не швыдко

А а а а лю лі чужим дітям ду лі а на шому ка ла чі

Нівыдче трохы щоб спало в день и в но чі

Щоб го ли вка не бо лі ла й а щоб ті ло не хы рі ло

2.) Не швыдко;

Ой хо дыть сонъ ко ло ві конъ ой хо дыть сонъ

Трохы швыдче;

ко ло ві конъ а дрі мо та ко ло пло — — та

3.) Помалу

А въ не ді лю ра но но — ра нень — ку й а въ не ді — лю

ра но но — ра нень ку про га ня сынъ й а рід ну ю нень ку

4.) Помаленьку

Со ло вей — ку ма лень кый со ло вей

— ку ма лень кый въ те бе го — — лось то нень кый.

5.) Помалу

Гу лы ця гу де — де ко закъ и де ты вер бо роз вы-

Gr. W. Malachow.

II.

Fine.

вай ся на ко-за ко ві па ра жу па нивъ ты дів чы но не важ ся

початокъ 2-го куплета D.C. початокъ 4-го куплета D.C.

Пара жу па нивъ він самъ мо лодый и пр. Ты по тім бо ці я по сім бо ці и пр.

Не швыдко

6.,

Шы рока я й у лы чень ка о че ре томъ пе ре ты ка на Гей чорнява

1. 2.

я тай одъ бі ля Сво і у сіхъ хлопців пе ре клы ка ла ка ла

Швыдко

7.,

Ой ма ты чумакъ і де а ще ма ты ры бу ве зе

1. 2.

та все ры ба о ся тры на гар ный парінь чу ма чы на чу ма чы на.

Дуже швыдко

На го ро ді я бу ла ко но пель кы тер ла

1. 2.

не ба чы ла джы гу на тро хы я не вмер ла вмер ла

Помалу

8.,

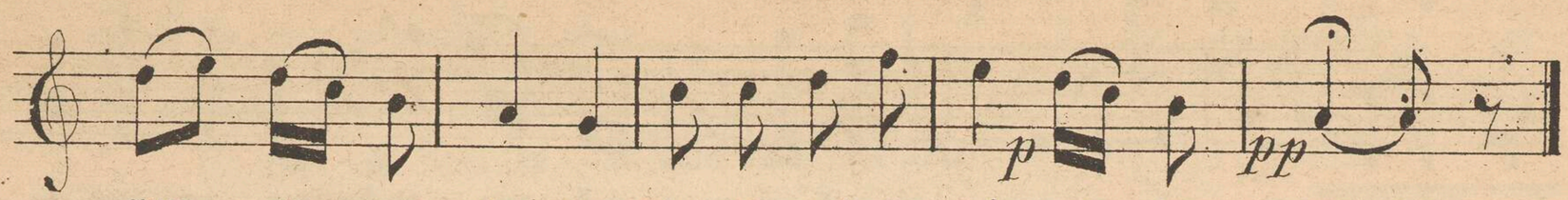
Ты хо ты хо Дунай во ду не се а ще тых ше дів ка ко су че ше

Не дуже швыдко

9.,

Ой зъза го ры кур но та дым — но ой зъ за го ры
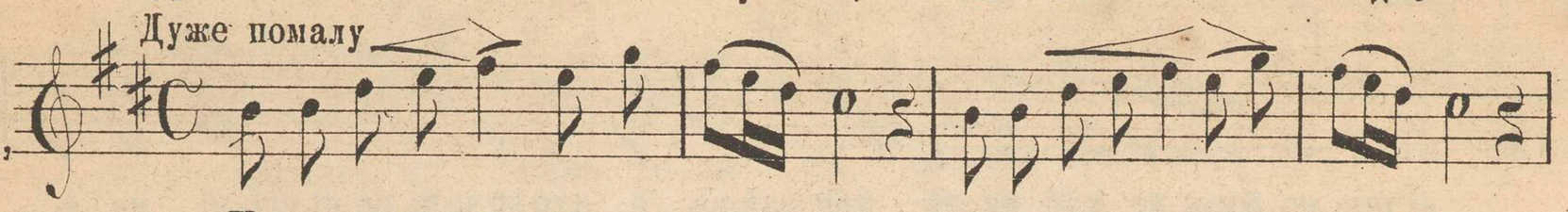
III.

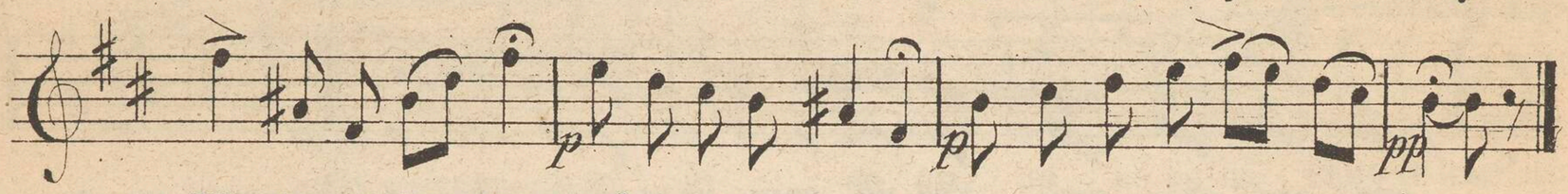
кур но та ды мпс за ту майомъ сві та не вы дно

Дуже помалу

10.,

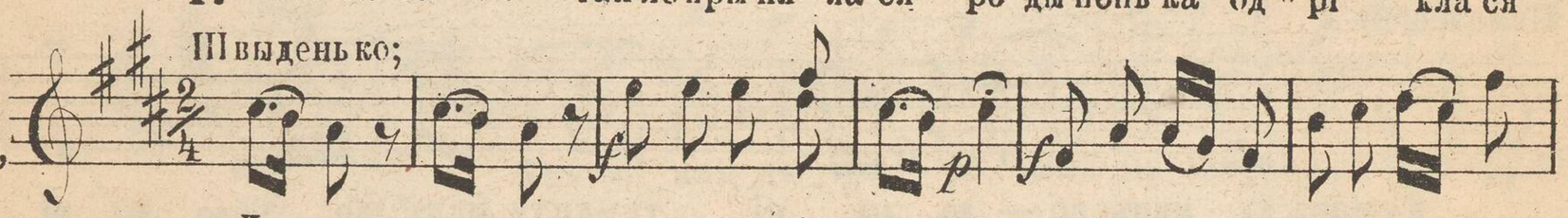
По са доч ку хо жу я хо жу ру ту мя ту са жу я са — жу

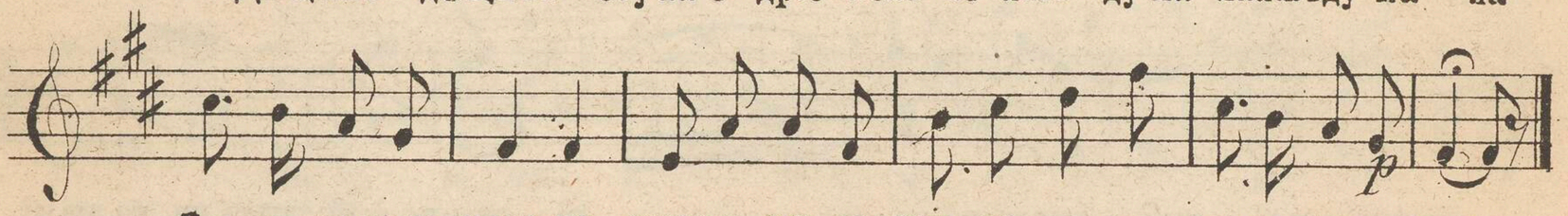
ру та та мя та тай не пры ня ла ся ро ды нонь ка од рі кла ся

Швыденько;

11.,

До щчкъ до щыкъ стука е дріб нень ко яжъ ду ма лаяжъду ма ла

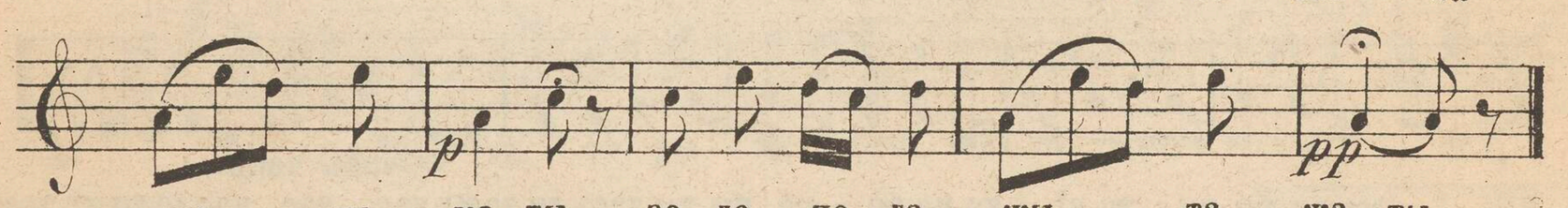
За по рожець нень ко яжъ ду ма ла яжъ ду ма ла за по рожеценько

Помалу

12.,

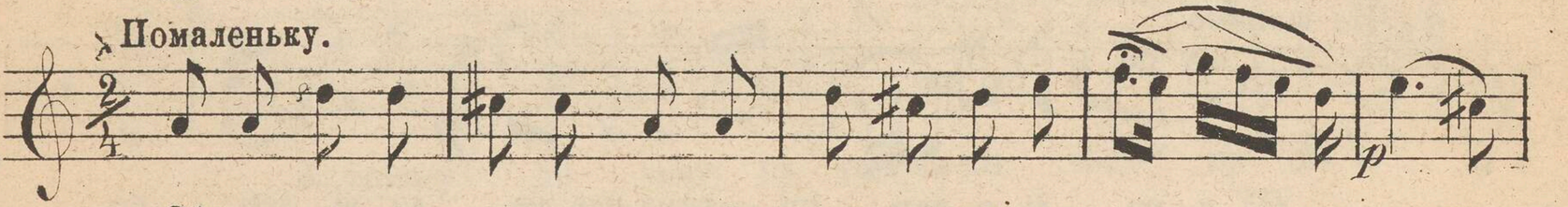
Ой по сла ла ме не ма ты ой по сла ла

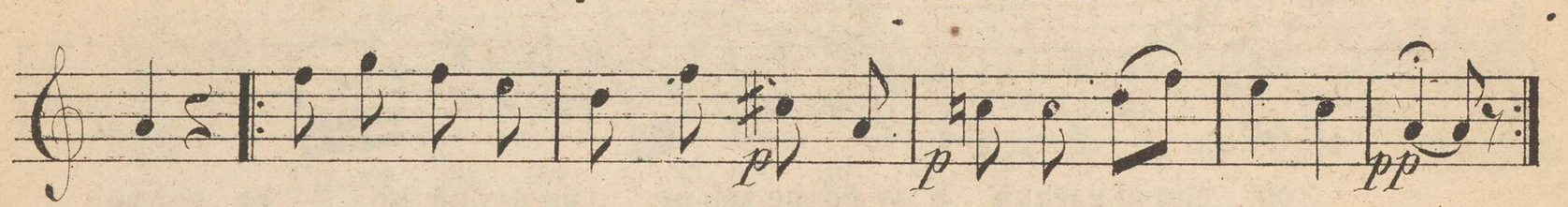
ме не ма ты зе ле но го жы та жа ты

Помаленьку.

13.,
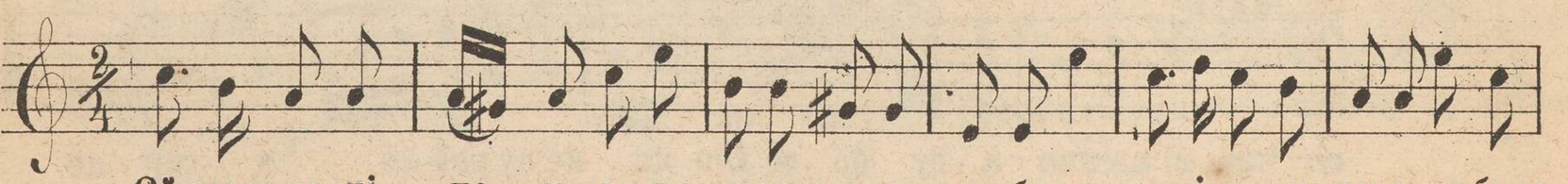

Ой са ма я на чу жы ні такъ якъ бы лы нонь — ка въ по

лі ні хто ме не не жа лу е на чу жы ні ні ко лы

14.,

Ой спать ме ні не хо че ця и сонъ ме не не бе ре що ні ко му пры го лу быть

IV.

мо ло до і ме не не хай ме не той го лу бытъ а хто ме не

ві рно лю бытъ не хай ме не той зай ма е хто ко хань не въ сер ці ма е

Задержать

охъ охъ охъ охъ хто ко хань не въ сер ці ма е въ сер ці ма е.

Помаленьку

15., Туманъ ту манъ по — до лы ні туман ту манъ по до лы ні

шы ро кый лыстъ на ка лы — ні шы ро кый лыст на ка лы ні

Швыденько

16., Часъ до до му часъ часъ и по ра часъ и — по ра бу де ме ве

часъ часъ

ма ты бы ты та ні ко му бо - ро ны ты часъ до до му час час час до до му часъ.

Не швыдко

17., Ой у по лі о зер це — тамъ пла ва ло ві дер це

со сно ві клепкы а ду бо ве ден це не цурай мо — ся сер це

со сно ві клепкы а ду бо ве ден це не цу рай мо ся сер це

V.

18.,

Ой по сла ла ме не ма ты въ по ле жы та жа ты

19.,

Ой тамъ чу макъ во лы па се тай ставъ жар ту ва ты ва ты

Ой пі ду я до млы на до млына Тамъ то мам цю

Бо въ тимъ млы ні но вы на но вы на Тамъ то мам цю

20.,

мел никъ
доб рый Там то мам цю хо ро шый ме ле греч ку безъ гро щей

По сі ю шал ві — ю ра но й у не ді лю —

21.,

за — лю ты мы мо ро за мы шал ві я не схо дыть

за — лы хы мы во ро га мы мій мы лый не хо дыть.

Ой ізъ за го ры та буй ный ві — теръ ві — е

22.,

А тамъ у ди вонь ка та пше ны чепь ку сі е сі е

Гы ля гы ля сі — рі гу сы та на ты хый Ду най

за вя за ла го — ли вонь ку те леръ сы ды та — ду май

VI.

23.,

Ко лыбъ ме ні Го спо ды не ді лі ді жда ты

Сю ды ту ды онъ ку ды не ді лі ді жда ты жда ты.

24.,

До ломъ до ломъ до лы но ю до ломъ до ломъ

до — лы но ю и шла вдо ва ду бы но ю

25.,

Чи сежъ ти і чо бо ты що зять давъ а за ти і чо бо ты доч ку взявъ

Чо бо ты чо бо ты вы мо і чомъ ді ла не ро бы те вы ме ні

26.,

изъ быч ка якъ до чка

Жы ла вдо — ва — на по до — лі жы ла вдо ва

на по до лі та не ма — ла — сча стя й до лі

27.,

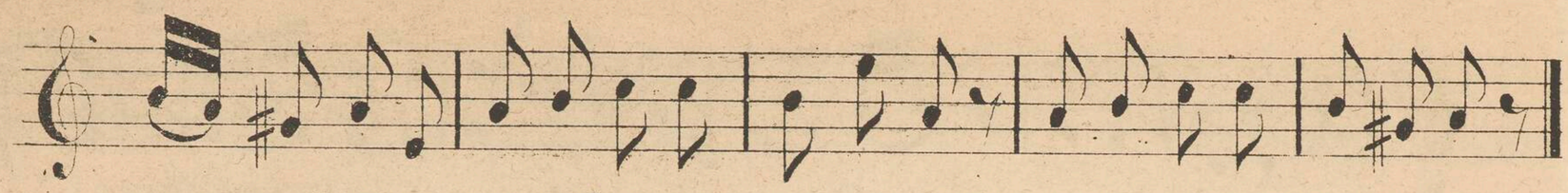
Ой вер бо вер бо — ку че — ря ва хтожъ то бі вер бо — ку че — рі звывъ

ко рінь під мывъ
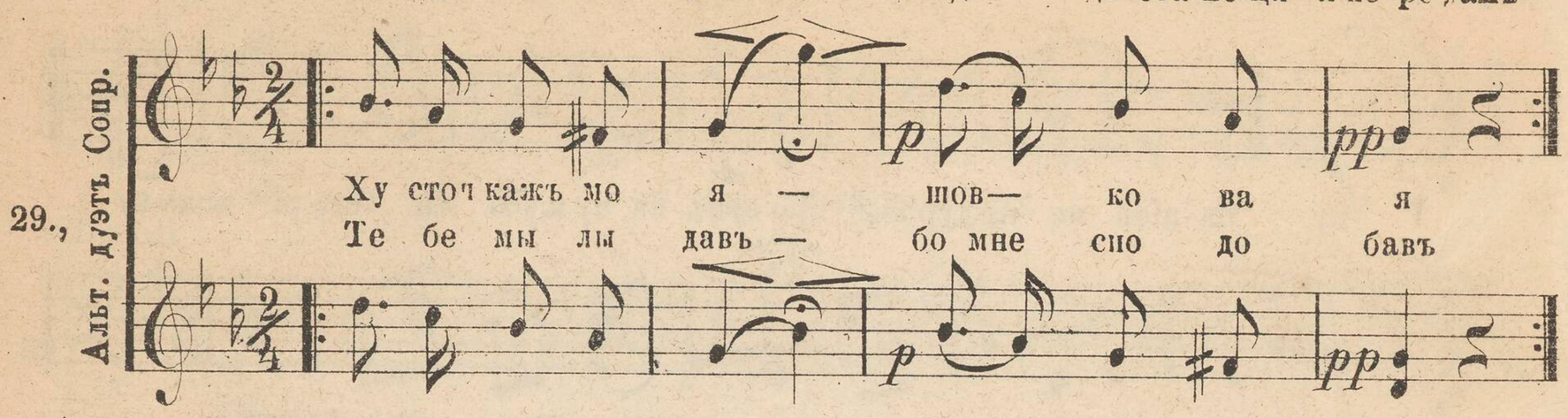
28.,
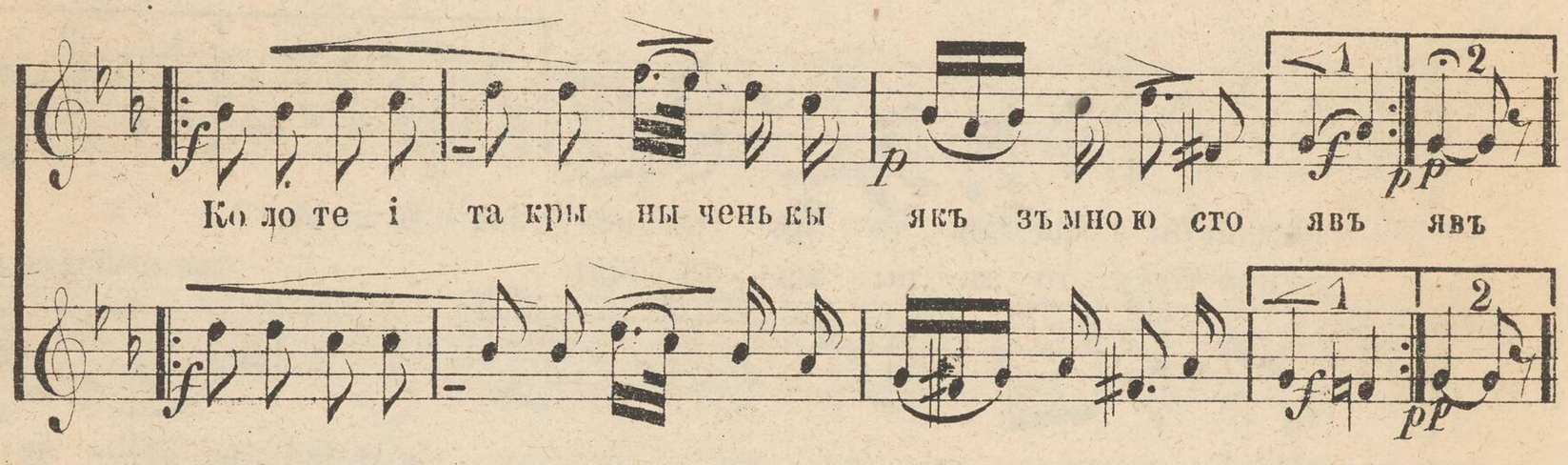
Одъ Ки ё ва до Лу бенъ на сі я ла ко но пель дамъ лы ха

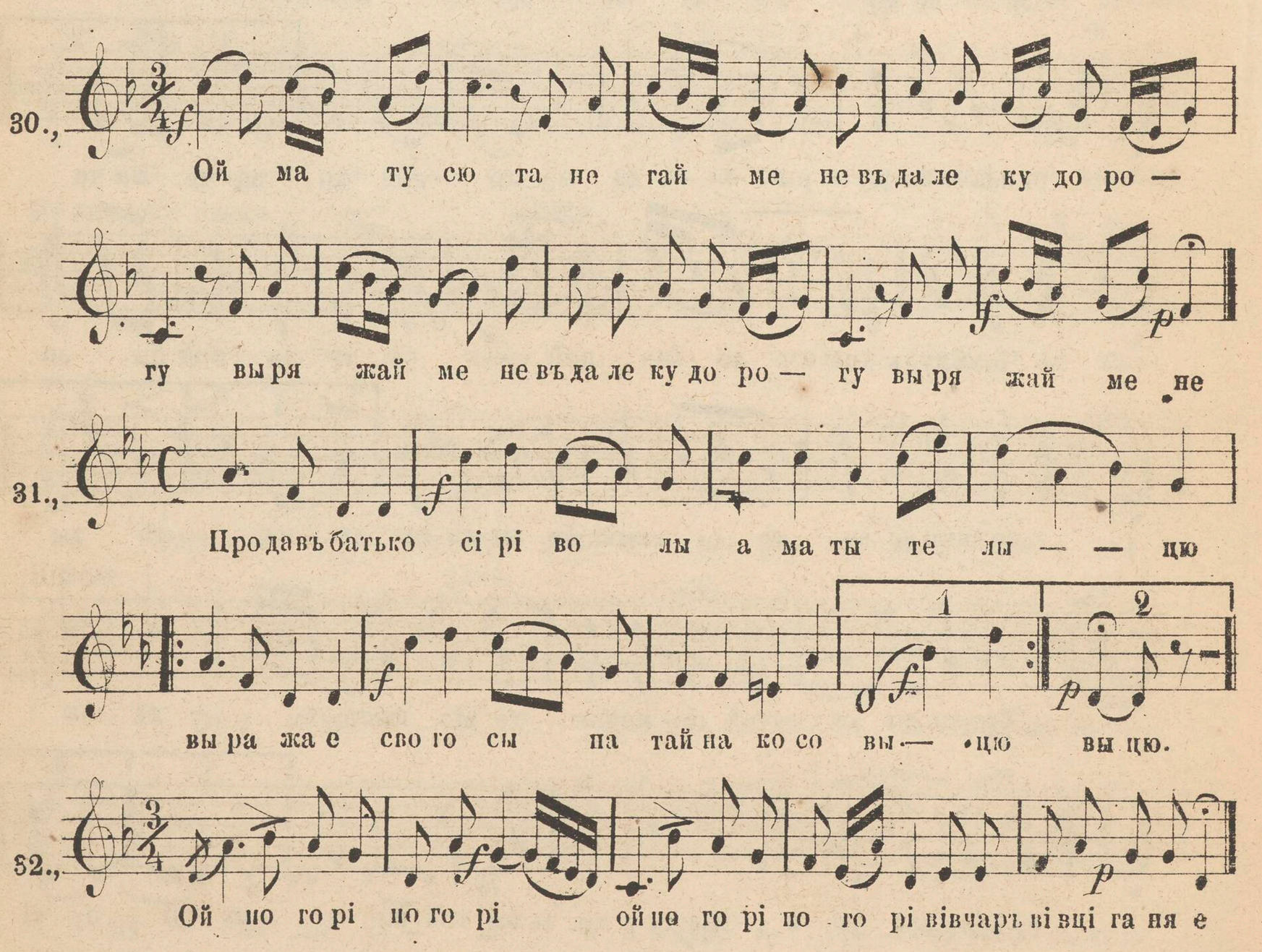
VII.

за ка блу камъ за ка блу камъ лы ха дамъ до ста не ця й не ре дамъ

VIII.

33.

Та нежаль мені на га ло пьку якъ на ту ю та во рі — нонь —

ку За нісъ ме не дур ный ро зумъ на чу жу ю та сто рі нонь ку

34.

Ой не спы ця не ле жы ця и со нъ ме не не бе ре

пі шовъ бы я до дів чы ны та не зна ю де жы ве

по про шу я то ва ры ша то вінъ ме не йод ве де

35.

Ой не шу мы лу же зе ле ный бай ра — — че

не плачъ не жу ры — — ся мо ло дый ко за че за че

36.

Чомъ дубъ не зе ле — ный — бо ту ча пры бы ла

ко закъ не ве се — лый бо лы ха го ды на го ды

37.

Хва лы лы ся гай да ма кы до Мо шенъ и ду чы

бу демъ дра ты и тон та ты зъ кы тай кы о ну чі ну чі

IX.

Швыденько

38, *f*

Ой ты бра те Му сі ю Чи ба чывъ ты чу да сі ю

ff *f* *p*

эй ну да ну чи ба чывъ ты чу — да сі ю

Поволі

39, *f* *p*

Ой гукъ ма ты гукъ де — ко за кы йдутъ и ве се ла

p

я та до рі жень ка ку — дыжъ во — ны йдуть.

Не швыдко

ускорыть

40., *p* *f*

Ой підъ лісомъ та підъ Лы бы ды — номъ ой підъ лісомъ

Задержать

p

підъ Лы бы ды номъ — ку ры ла ся до рі жень ка ды момъ

Не швыдко; одынъ

Гуртъ

41., *ff*

Ой — ко ва — лю ой ко ва лю тай и ко ва—

f *p*

лень ку — чомъ не вста ешъ ра но по ра нень ку

Поволі

42., *f*

Ой я зъ ро — ду — чу ма ку — ю й ду на го —

ру — не бы чу — ю й а й дуна го ру— не — — бы чу ю

X.

43.,

Ой чу ма че чу ма че гей — — — — — йой чу

ма че чу ма че жить тя тво є со ба че

44.,

Го мінъ го мінъ по ді бро ві ту ман по ле по кры

ва є ма ты сы на вы га ня — — є

45.,

Ой на го рі та жен ці жнуть ой на го — рі та жен ці жнуть

А по підъ го ро ю по підъ зе ле но — ю ко за кы и дуть.

гей гей — ко за кы и дуть гей гей ко за кы и дуть

46.,

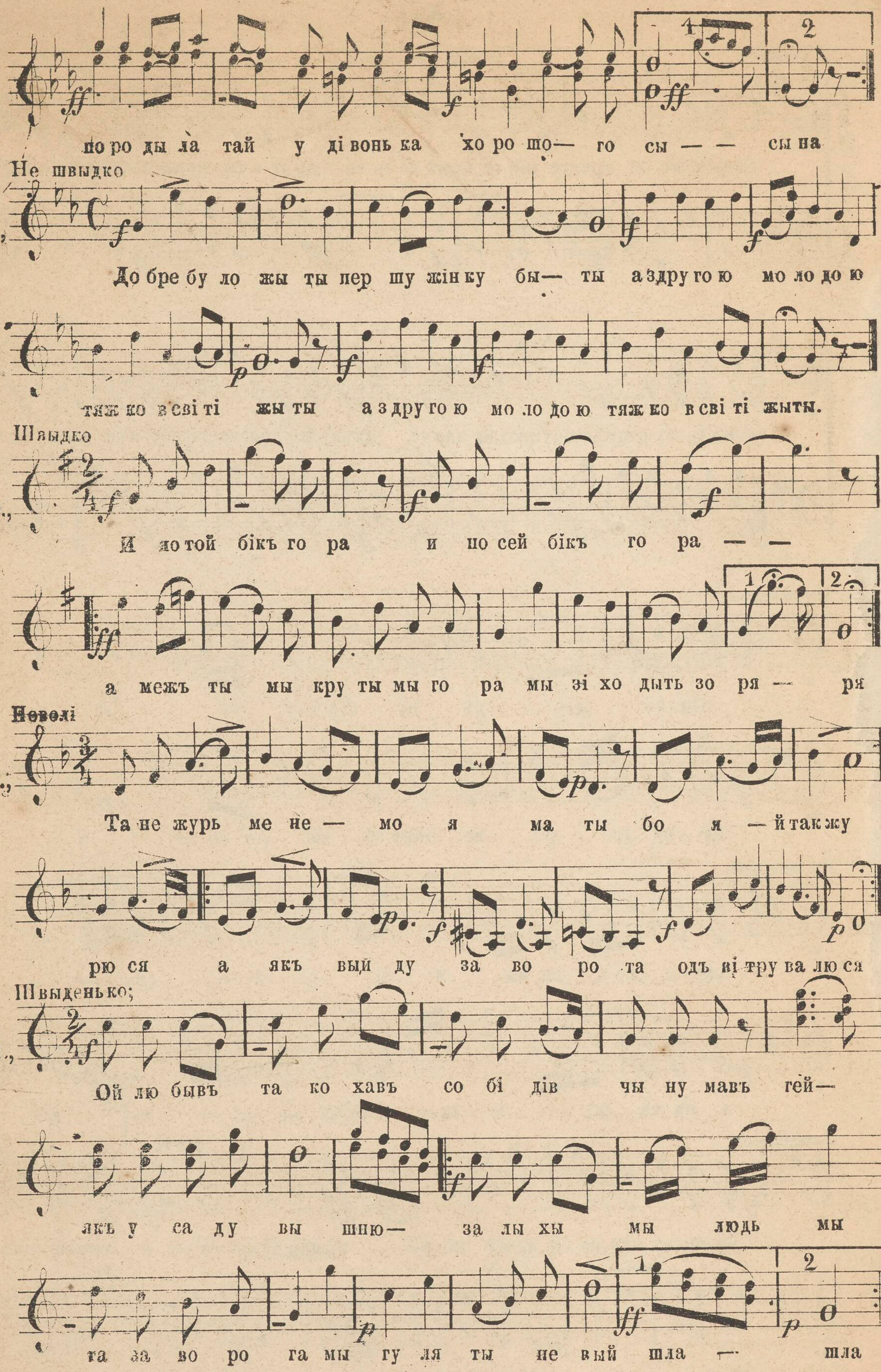
Ой бре мо ре бре — сын шынкарь ко ще єсть у ме не

та рід ный бать ко — вы ку пыть ме не — не

47.,

Ой у ку зі тай пры бе ры зі чер во на ня ня на

XI.

по ро ды ла тай у ді вонь ка хо ро шо— го сы — — сы на
Не швыдко
48.,
До бре бу ло жы ты пер шу жін ку бы— ты а здру го ю мо ло до ю
тяж ко в сві ті жы ты а з дру го ю мо ло до ю тяж ко в сві ті жыты.
Швыдко
49.,
И по той бікъ го ра и по сей бікъ го ра — —
а межъ ты мы кру ты мы го ра мы зі хо дыть зо ря — ря
Неволі
50.,
Та не журь ме не — мо я ма ты бо я — й так жу
рю ся а якъ вый ду за во ро та одъ ві тру ва лю ся
Швыденько;
51.,
Ой лю бывъ та ко хавъ со бі дів чы ну мавъ гей—
лкъ у са ду вы шию— за лы хы мы людь мы
га за во ро га мы гу ля ты не вый шла — шла

XII.

52. Поволі

Басъ дуэтъ Теноръ.

Скажы ме ні правду мій до брый ко за че що ді я ты серцю якъ серцебо лытъ

якважко за стог не як гірко за пла че якъду же внесчастівоноза ще мыть мыть

Помаленьку

53.,

Ой на дво рѣ ве чаръ ве ча рѣ я

ой на дво рѣ ве чаръ ве ча рѣ — — я

Не швыдко;

54.,

Ахъ ты зорь ка ма я за ря я — сна — —

я ни па ро — ю за— ря за ни ма — есь ся.

швыденько

55.,

Туман ту ман па си нёму мо рю туман наля га — я туман наля

га я — — — за ту ма ном жар ка га сонца совнейка ня ви — дно

BIBLIOTEKA CZARTORYSKICH

Gr W. Malachow.

ЦѢНА 50 КОП. СЕР.

Выписывающимъ не менѣе 10 экземпляровъ дѣл. уступка 10%
— — — — 20 — — — — 15%
— — — — 30 — — — — 20%
— — — — 40 — — — — 2
— — — — 50 — — — — 3

Выписывать можно отъ издателя, квартирующаго около универ[ситета] на углу Тарасовской и Шулявской улицъ въ домѣ д. ст. сов. [Ма]вицкаго, или же чрезъ книжный магазинъ Е. Федорова, помѣща[ю]щійся на Крещатицкой площади, въ домѣ Рильке.

20252 ~~20~~ 2.50.
Archeologiya, etnografiya. Slavistika.

40467
II

НАРОДНИ УКРАІНСКІ ПІСНІ

ЗЪ ГОЛОСОМЪ

(50 ПІСЕНЬ и 5 ДОДАТКІВЪ).

ЗІБРАНИ, СПОРЯЖЕНИ И ВЫДАНИ

Олексіемъ Чулакъ Артемовскымъ.

usi zmáhá se píseň lyrická
e a bujnosti (slovník naučný
Rieger—a p. 391).
Hlavní vêcí pri pisni jest nápêv (ibidem 390)

Въ Кіиві.
Въ КНЫГОПЕЧАТНІ Е. ФЕДОРОВА.
1868 року.